زنجیرەیەك گوتار لە بارەی ناسنامە (2-7) … جۆدیس بتلەر

جۆدیس بتلەر
ناسنامە و خود
عەبدولموتەڵیب عەبدوڵڵا

ژنە فەیلەسوفی ئەمریکی (جۆدیس بتلەر-Judith Butler) لە 24ی شوباتی 1956 لە کلیفلاندی هەرێمی ئۆهایۆ لە دایکبووە، دکتۆرای لە زانکۆی (ییل) لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بە دەستهێناوە، ناونیشانی تێزەکەی (بابەتەکانی ئارەزوو: رامانی هیگلیانە لە فڕەنسای سەدەی بیستەم) لە ساڵی (1987) وەك کتێب چاپکراوە… بتلەر سەر بە قوتابخانەی دوای بونیادگەرییە و لە نەوەی سێیەم دەژمێردرێت، وەك یەکێك لە گرنگترین فەیلەسوفە رەخنەگرەکانی ئەو (30) سی ساڵەی دوایی ناوبانگی دەرکردووە، لە بارەی چەمکەکانی خود و رەگەز و زمان و دەروون و سێکسگەرایی نوێ… کار دەکات، کێشە فیمنستییەکان بە ئاسۆی فەلسەفییەوە دەبەستێتەوە، میتۆدی جۆراوجۆری وەك شیکاری دەروونی و میتا فەلسەفە و میتا نوێگەری لە کارەکانیدا ئیش پێدەکات… ساڵی (2012) خەڵاتی (تیۆدۆر ئەدۆرنۆ 1903– 1969)ی لە بواری فەلسەفەی باڵا بە بەهای (50000) پەنجا هەزار یۆرۆ وەرگرتووە، ئەو خەڵاتە هەر لە ساڵی (1977)ەوە لە شاری (فڕانکفۆڕت)ی ئەڵمانی سێ ساڵ جارێك دەدرێتە ئەو کەسانەی لە بوارەکانی فەلسەفە و موزیکا و شانۆ و فیلم، بەخششی جیاواز و دیاریان هەیە، ئێستا مامۆستای رەوانبێژی و ئەدەبی بەراوردکارییە لە زانکۆی کالیفۆرنیای وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.

فەیلەسوفی ئەمریکی جۆدیس بتلەر لەو کتێبانەی لە بارەی خود و ناسنامە، زمان و کۆمەڵگا… نوسیویەتی، دەڵێت:

دەشێ زۆر شت لە زمانی رۆژانەمان فێر بین، چونکە ئەوە پێکهاتەکانی زمانی رۆژانەیە، رێگاکانی بیرکردنەوەمان دیاری دەکات… لە بارەی پرسیارەکانی خود چییە؟ جێندەر چییە؟ چۆن بە شێوەیەکی رەخنەگرانە لێیان نزیك بینەوە، میکانیزمە سیاسییەکان چیین؟ دەڵێ هەموو ئەو پرسیارە ئالۆزانە تەنها لە رێگای گەڕانەوە بۆ پرسی زمان دەتوانین لێیان نزیك بینەوە! زمان هەر بەرهەمهێنەری دەلالەت و بەرهەمهێنەری

مانا نییە، بەڵکو هەموو ئەوانەی بە زماندا دەڕوا وەك “ئامرازی رەتاندن” ڕێگا لە خود دەگرێ قسەی خۆی بکات، بەمجۆرە دنیا بەرەو ئاژاوەیەکی زمانەوانی و دەقگەرایی دەبێتەوە، خودی ئێمەش بەرەو هەڵوەشانەوە، ئەو هەڵوەشانەوەیەش دەکەوێتە نێوان ئێمە و ئەوان، نێوان دەوڵەت و کۆمەڵگا.

بۆ ئەوەی مەعریفە لە بارەی کۆمەڵگاوە بە دەست بهێنین، پێویستە لەلایەك پارێزگاری لە کۆمەڵگا بکەین و بۆشاییەکانی نێوان کۆمەڵگا و دەوڵەت پڕ بکەینەوە، لە لایەکی دیکە پێویستە بەرگری لە دەوڵەتێکی مۆدێرن بکەین، بەو مانایەی کە ئازادی و دادپەروەری و یەکسانی پراکتیزە دەکات! کۆمەڵگا تاقیگەی پەیوەندییەکانی ناسنامەیە، ئەو قسەیە بەو مانایە دێ، کە کۆمەڵگا تاقیگەی ناسنامەی خودەکانی بێت، تاقیگەی ئارەزووی تاکەکانی بێت، چۆن کۆمەڵگا دان بە ئارەزووەکانی من دادەنێت، کێ پێوانە بۆ ئارەزووەکانی من دیاری دەکات، چۆن کۆمەڵگا وەك ئارەزووکەری شتێك، کە بۆم نەشیاوە، مامەڵەم لەگەڵدا دەکات؟! هەموو ئەو گیروگرفتانەی دووچاری پەیوەندی نێوان خود و کۆمەڵگا دێت، تووندوتیژییەکی رەها دەخاتەوە، هەموو ئەوانەش پەیوەندییان بە دەسەڵاتەوە هەیە، چونکە ئەوە دەسەڵاتە پەیوەندی من و ئەویدیکە رێکدەخات! ئێمە دەکەوینە دووتوێی کۆمەڵێك پێوانەی کۆمەڵایەتییەوە، پێویستە ئەویدیکە وەك خۆی تەماشا بکەین، نەك وەك چۆن ئێمە دەیبینین، نەك بەپێی ئەو چوارچێوەیەی بۆی رێکدەخرێت… بەو مانایەش رێساکان کار لە سەر ئاڕاستەکردنی رەفتاری من ناکەن، بەڵکو ئەوە دەسەڵاتە شیانەیی نێوان من و ئەویدیکە دەسەپێنێ! یەکێك لە رەخنەکانی جۆدیس بتلەر لە ئەدۆرنۆ ئەوەیە، ئەدۆرنۆ بایەخی دەسەڵات لە چارەنووسی خود و سنوورەکانی خود پشتگوێ دەخات.

ناسنامە و خود لە پێدراوە پێشییەکان نیین، بەڵکو تێکئاڵاون و دەکەونە هەبوونگەراییەکی بێ کۆتاییەوە! واتە بتلەر خود وەك تاك سەیر ناکات، بەڵکو وەك بونیادی زمانەوانی لە حاڵەتی پێکهاتن دەبینێ، بەو مانایەش هەمیشە دەتوانین خودی خۆمان بە رێگای جۆراوجۆر لە نوێوە بەرهەم بهێنینەوە، وەك چۆن دەتوانین ناسنامەی فرە چەشنی خۆمان بە هەمان رێگا بەرهەم بهێنینەوە، کەواتە هەمیشە گیرگرفتی ناسنامە پەیوەندی بە گیروگرفتی خودەوە هەیە، گیرگرفتی خودیش پەیوەندی بە کۆمەڵگا و کۆمەڵگاش بە دەسەڵاتەوە بەندە.
بتلەر پرسی جیاوازی پێکهاتەی ناسنامە و خودگەرایی بەرز دەکاتەوە و ناسنامەی یەك رەنگ، بە رۆشنبیریی نێرسالاری و بنەمای بایۆلۆجی

پێشینە و جێگیربوون دەبەستێتەوە، بە دیوەکەی دیکەش پۆلینکردنی ناسنامە لە سەر بنەمای لادانی سێکسی نێر و مێ دەخاتە بەر رەخنەی فەلسەفییەوە… ئەو تەماشاکردنە جۆراوجۆر خۆی دەنوێنێ و پشت بە بیروبۆچوونی هەر یەك لە لاكان و فۆكۆ و ئاڵتۆسێر و دریدا و هتد دەبەستێت… لە زۆر جێگادا (ژاك لاكان 1901-1981) دەڵێت ناسنامە بەرهەمی قۆناغی رەمزی و پێشینەی خودی مرۆڤە، ئەو کاتەی کە بونیادی زمان بەشێکە لەو خودە، بەڵام (سیمۆن دوبۆڤوار 1908-1986) لە کتێبەکەی (رەگەزی دووەم)دا دەڵێت ژن ژنانە لە دایك نابێت، بەڵکو بە ژن دەکرێت!

لێرەدا (لوی ئاڵتۆسێر 1918-1990) بەرگری لەو تێزەی خۆی دەکات، کە دەڵێت ناسنامە ئەنجام و بەرجەستەکردنی تۆڕێکە لە دەزگا ئایدیۆلۆجییەکانی دەوڵەت، جا چ سەرکوتکەر بێت، یان دامەزراوە ئارەزوومەندخوازەکان بێت… هەر چۆنێ بێت ناسنامە بە رۆشنبیریی و زمان و بەهای کۆمەڵایەتی و دەزگا ئایدیۆلۆجییەکانی دەوڵەتەوە بەستراوەتەوە، بە قسەی ئاڵتۆسێر بێت، ناسنامە هەمیشە دەکەوێتە تەڵەی پاشکۆیەتی و ناچارییەوە! پرسیار ئەوەیە ئەگەر ناسنامە هەمیشە بەرهەم و دەرئەنجام بێت، چۆن هەڵگرانی سەربەخۆی خۆیان دەپارێزن؟ چۆن لە ستەم و ناچاری و زۆرلێکردن دوور دەکەونەوە؟ جۆدیس بتلەر لەو بارەیەوە رەخنە لە ئاڵتۆسێر و حەتمیەتی ئایدیۆلۆجی دەگرێ و پێوایە دەشێ رێگایەك بۆ دەربازبوون لە ستەم و ناچاری ناسنامە بدۆزینەوە، بە هۆی رەخنەگرتن لە شێوەکانی هەژموونگەرایی دەوڵەتی مۆدێرن و ناچارکردنی کۆمەڵگا و تاك بە حەقیقەتی تەمومژاوی، بە یاسا و رێسای ستەمگەرانە، یان قبوڵنەکردنی حەقیقەتی سیاسی و یاسا ستەمکارەکانی دەوڵەت… هەر لەو بارەشەوە دەنوسێت رێسا و دەزگاکانی دەوڵەتی مۆدێرن کار لە سەر رەفتاری تاك ناکەن، بەڵکو بڕیاری جۆرێك لە شیانەیی لە نێوان تاك و ئەویدیکە و دەوڵەتدا دەدەن! وەك دەبینین رەخنەکانی دەکەونە چوارچێوەی مافی هاوڵاتیبوون و ئازادی و یەکسانی و رێزگرتنی ئەویدیکە و نەتەوەکانی دیکە، چونکە ناچارکردن و بێڕێزی نواندن دەبێتە سەرەتای توندوتیژی و کۆتاییهێنان بە مافەکانی مرۆڤ.

بەڵام چۆن لە ناو ئەو هەموو ساختەیە، ژیانێکی حەقیقی دەژین؟ ئەدۆرنۆ پێیوایە لە ناو ژیانی ساختەدا هیچ جۆرە ژیانێکی حەقیقی بوونی نییە، ژیانی حەقیقی لە ناو دنیایەکی پڕ لە نایەکسانی و دەستبەسەراگرتن و رەتاندن دروست نابێت! لێرەوە بتلەر پرسیاری پەیوەندی ئەخلاق و تیۆری کۆمەڵایەتی بەرز دەکاتەوە، کەواتە چۆن

دەشێ ژیانێك هەڵبژێرین بۆ ئەوەی وێنەكانی خۆی بەسەرماندا بسەپێنێ؟

(هانا ئارنێت) بە پێی (مەرجی مرۆڤی مۆدێرن) ژیانی جەستە و ژیانی عەقڵ لێكجیا دەكاتەوە، وەك چۆن جیاوازی دەخاتە نێوان فەزای گشتی و فەزای تایبەت، فەزای تایبەت بە دنیای پێداویستییەكان و بەرهەمهێنانەوەی ژیانی ماددی و سێكس و مردن… لە قەڵەم دەدا و پێیوایە فەزای تایبەت لە رووی فیكر و چالاكییەوە هاوكاری فەزای گشتی دەكات. لەسەر ئەو بنەمایە جۆدیس بتلەر دەڵێ بزاڤی سیاسی لە فەزای گشتیدا هەر تەنها لە رێگای جەستەوە بە ئەنجام ناگات، بەڵكو لە رێگای گۆرانی گوتن و دروشمبازی و رووكارخوازی بە ئەنجام دەگات، هەتا بێدەنگی شەقامیش بەشێك لە نواندنی سیاسییە، راستە گوتار وەك كردەیەكی جەستەیی لە دووتوێی چالاكی جەستەیەكی دیكەوە دیاری دەكرێت، جەستەكان لە رێگای قسەكردنەوە خۆیان دەنوێنن، بەڵام قسەكردن هەموو شتێك نییە، بە دڵنیایشەوە بۆ جولەی سیاسیش تاكە شت نییە.

جۆدیس بتلەر لەو كتێبەی كە بە زمانی فڕەنسی بە ناوی (بەجەماوەربوون) چاپكراوە، پێیوایە ئەو فەزا گشتییەی بەشێك لە سیاسەت پێكدەهێنێ (دۆناڵد ترەمپ)ی هێنا ناوەوە، پێیوایە ترەمپ شێوازێكی نوێیە لە فاشییەت، پێیوایە ئەو خەڵكانەی بە بینینی ترەمپ دڵخۆشن، بۆ ئەو بەجەماوەربوونە دەگەڕێنەوە… دەیەوێ بڵێت جەماوەر هەمیشە حەزی لە رووكارخوازی و دروشمبازی و گشتگەرایی و بێنرخكردنە، جەماوەر لەگەڵ كەشفكردن و بیركردنەوە و بەدواداچوون و تایبەتمەندیدا نییە! دۆناڵد ترەمپ لە رێگای میدیاوە زیاد لە پێویست خۆی لە "سیاسەتی دوای حەقیقەت" نزیك كردۆتەوە، بۆ ئەوەی راستی بخاتە تەمومژییەوە، واقیع و خەیاڵ تێكەڵ بەیەك بكات… هەموو ئەوانەش بە بڕوای هانا ئەرنێت خەسڵەتێكە لە خەسڵەتەكانی گشتگەرایی.

جۆدیس بتلەر چەمكی داننان بە ئەویدیكەی هیگلی لە ژیانی سیاسی و فەلسەفی خۆیدا پەرە پێدەدات، بە دیوەكەی دیكەش كاریگەری و شوێنی تایبەتی ئەو چەمكە لە بەرهەمەكانی دیارە! هەر لە سەر ئەو بنەمایەش پرسی ژیاندۆستی بەرز دەكاتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەو ژیاندۆستییەی (باروخ سپینۆزا Baruch Spinoza 1632-1677)ی فەیلەسوفی هۆڵەندی قسەی لێكردووە، دژ دەكەوێتەوە! چونكە پێیوایە بۆ ئەوەی بە ئارەزووی خۆت بژی، پێویستە دان بە ئەویدیكەی جیاوازدا بنێیت، بەو مانایەش مەسەلەكە هەر ژیاندۆستی نییە، بەڵكو

هەڵبژاردنی ژیانێکی سەربەخۆ و ئازادانەیە، ئەوەش بە دیاریکراوی دەلالەت لە بەرجەستەکردنی پرسی ناسنامە دەکات، بەڵام نەك وەك شتێکی جێگر و چەسپاو، بەڵکو ناسنامە پێویستە بە پێی بارودۆخی تاکەکانی کۆمەڵگا هەمیشە لە نەشونما دابێت!

ئەگەرچی هەموو ئەو لێکۆڵینەوە هاوچەرخانەی کار لە سەر ناسنامە دەکەن، خود وەك وێنەی خود تەماشا دەکەن، چونکە ئەوە بونیادنانی خود و ئۆتۆکراتیەتی خودە… جەوهەری ناسنامەی تاك لەخۆ دەگرێت، بەو مانایەش خود وێنای تایبەتمەندییە جەستەییەکان، ئاماژە بە کۆی تایبەتمەندییەکانی (چێژ، مەیل،.. هتد) دەکات، لێرەوە تایبەتمەندییە بنەڕەتییەکانی ناسنامە تەماشاکردنی خودە بە شێوەیەکی پۆزەتیف، هەموو تاکێك لە ئێمە بەرانبەر بە دەروونی خۆی و بەرانبەر بە ئەویدیکە هەست بە گەشەکردنی پۆزەتیفانە دەکات، ئەو هەستکردنە فاکتەرێکی گرنگی ژیانی دەروونی و کۆمەڵایەتی لە سەر بونیاد دەنرێت، بەڵام مەرج نییە لە ڕێگای ئەویدیکەوە مەعریفەی خود کامڵ بێت، مەعریفەی خود مەرج نییە پەیوەندی بە ئەویدیکەوە هەبێت، مەعریفەی خود بەردەوامی بەڕێوەی دەبات، ناسنامە بەردەوام لە گەشەکردن و گۆڕاندایە…

کەواتە دەشێ ناسنامە کۆمەڵایەتی نەبێت، یان نەکەوێتە دووتوێی پێوانە کۆمەڵایەتییەکانەوە، بەڵام دەبێ ژیاندۆستی بەردەوامی هەبێت… هەموو ئەو قسانە بەو مانایە نییە، کە داننان شتێکی دابڕاو بێت لە ئەویدیکە، هەمیشە مەعریفەی خود دابڕاو بێت لە مەعریفەی کۆمەڵگا، وەك چۆن ناشێ پرسی ناسنامە پەیوەندی بە خودەوە نەبێت، چونکە ناسنامە ناکەوێتە پێش بوونی کۆمەڵایەتییەوە، بەڵکو ئەوە بوونی کۆمەڵایەتییە بنەمای ناسنامە پێکدەهێنێ.

هەولێر 21/7/2017

وەڵام بە باکۆی باکۆنینی …

ن.ف.عەبدوڵا

لەم ماوەیەی پێشوودا، ڕە خنە یە کم کە وتە بە رچاو، کە بە ڕاستی وام ئە زانی من کە موو کوڕی یە کم هە یە و، بە رامبە رم درکی ڕۆشن و زانستیانە ی پێ کردووە. بە ڵام ئە وە ی کە کە وتە بە رچاوم، چی بوو؟ یان ئە بێ چی بێت؟ بێجگە لە تێڕوانینێک کە بە ڕاستی لە ڕاو بۆچوونی فوضویانە زیاتر، هیچی تری تێدا نە بوو.

بە ڕێز (باکۆ) کە نوسینە کە ی، نوسیبوو، دید و بۆچوونێکی باکۆنینیانە ی هە یە و، زۆر بێ سە رە و بە رە بیر لە پراکتیکی کۆمۆنیستە کان دە کاتە وە، وە سیلە کانی بە ڕۆشنی نابینێت، بۆ بە دە ست هێنانی کۆمۆنیزم.

بە ڕێز (باکۆ) سە رباسی نوسینە کە ی تناقضی هە یە لە گە ڵ ناوە ڕۆکی نوسینە کە ی. ئە م بە ڕێزە بیە وێت و نە یە وێت خۆی لە یە ک هە ڵوێستگیری سیاسی یە وە ئە توانێت، ئە و تە رحە ی کە کردوویە تی بیکات. ئیتر ئە م تە رحە سە ر بە کام سیاسە ت و سوونە تی کۆمە ڵایە تی ناو کۆمە ڵە. ئە و جە و هە رە دە ر خە ریە تی کە کاکڵە ی نوسینە کە ی لە سە ر بینا کراوە.

بە ڕێز (باکۆ)لە نوسینە کە ی دا ئاوا دە ربڕی بە شێک لە بۆ چوونە کانی دە کات: { نو سە ر خە باتی پڕۆلیتاریا وە ک خە باتێکی کۆمە ڵایە تی نابینێت بە ڵکو لە یە ک دیدگە ی سیاسیە وە دە ڕوانێتە ئە و خە باتە کۆمە ڵایە تی یە. ل1 (بزووتنە وە ی کۆمۆنیستی بزووتنە وە یە کی سیاسی یان ئابووری نی یە..)}.

ئە بێت چی وابکات لە نوسە ر کە ئە م ڕستە یە تصنیع بکات؟ بێگومان ئە م بە ڕێزە حە ساسیە تی فوضویانە ی وای لێ کردووە کە، نە ئە توانێت دە ربچێت لە پێچە وانە ی سە رباسە کە ی و،نە ئە توانێت شتێکی ڕاست و دروستیشمان پێ بڵێ. ئە گە ر نوسە ر بە باشی گە شتبێت لە ناوە ڕۆکی نامیلکە کە، ئیتر ئاوا هە ڵوێستێک کە گرتوویە تی بە ڕاستی مایە ی لادانە (ڕیفیژنیزم)ە. چوونکە ئە م بە ڕێزە بە ڕۆشنی پێمان ناڵێت کام خە باتی پڕۆلیتاریا؟ یان خە باتی کام پڕۆلیتاریا؟

بێگومان هە ر جووڵانە وە یە کی عە فە ویانە ی پڕۆلیتاریا لە ژێر کاریگە ری، هە ر مە یل و بۆچوونێکی ناو کۆمە ڵگە دا بێت. ئە و بە خە باتی پڕۆلیتاریای دە زانێت. ئە بێت ئێمە ئە وە باش بزانین کە پڕۆلیتاریا لە کۆمە ڵگە ی حازردا، لە ژێر چە ند کاریگە ریە کی کۆمە ڵگە دایە، هە ر لە باری ذهنی یە وە هە تاوە کو کردارە

ڕۆژانه کانیشی. که عه کس که ره وه ی جۆری بنه ما ذهنی یه که یه تی.
ئه م به ڕۆزه ئه وه نده حه ساسیه تی به کرداری سیاسی هه یه، که ناتوانێت له وه ش تێبگات که له نامیلکه که ی (ئیکۆنۆمیسته کان نوێنه ری زانستی بۆرژوازین) ته رحه که ی چی یه و چۆن کراوه.

ئێمه خه باتی پڕۆلیتاریا به خه باتی کۆمه ڵایه تی ئه زانین، چوونکه پڕۆلیتاریا له په یوه ندی یه کی کۆمه ڵایه تی دا ده ژی. له ژێر کاریگه ری هه لومه رجی، سیاسی و ئابووری ئه و کۆمه ڵگایه دا. له به ر ئه وه خه باته سیاسی یه که ی خه باتێکی، کۆمه ڵایه تی یه له ڕێگه ی کردارێکی سیاسیانه ی خۆیه وه، له چوارچێوه ی کۆمه ڵگای سه رمایه داری دا. چوونکه هه ر جووڵانه وه یه ک، په یوه سته به سیاسه ت و مه نهه جی سیاسی و کۆمه ڵایه تی یه کێک له و دوو چینه وه. که ئه ویش سه رمایه دار و کرێکاره. واتا جاری واش هه یه پڕۆلیتاریا کردارێکی سیاسی به ئه نجام ده گه یه نێت، به ڵام ئه و کرداره سیاسی یه له به ر ئه وه ی له ژێر کاریگه ری سیاسه تی کۆمه ڵایه تی سه رمایه داری دایه. کرداره سیاسی یه که شی ئه بێته خزمه ت کردن به نیزامی کۆمه ڵایه تی سه رمایه داری. له به ر ئه وه، باشترین کردار بۆ پڕۆلیتاریا که بتوانێت نیزامی سه رمایه داری، له ناو به رێت. جووڵانه وه یه کی سیاسیانه ی پڕۆلیتاریایه ئه ویش چه کدار به به رژه وه ندی سۆشیالیستانه ی زانستیانه ی پڕۆلیتاریا. بۆ ئه وه ی بتوانێت نیزامی سائید له ناو به رێت.

ئێمه پێش سیاسی بوونمان هه ڵگری بڕوایه کین که ستراتیژی کۆمه ڵایه تیمان پێ ئه به خشێت. به ڵام ئه م ستراتیژه، به ده ست نایه ت، هه تا نه توانین په لامارێکی سیاسیانه ی بۆرژوازی نه ده ین. بۆ ئه وه ی بتوانین ده سه ڵات به ده ست بگرین، که ئه ویش ده سه ڵاتی پڕۆلیتاریای ووشیار و شۆڕشگێڕه.
به ڕۆز باکۆی باکۆنینی له ڕسته یه کی تریدا ئاوا باس لێ ده کات:
{بزووتنه وه ی کۆمۆنیزم ئه و بزووتنه وه کۆمه ڵایه تی یه واقعیه یه ئه و شه ڕه ڕۆژانه یه یه که ده گێڕێت دژ به م کۆمه ڵگایه ی که به ڕێوه یه…ل1 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.
ئه م جۆره بیرکردنه وانه له ڕێوه ده چێته وه سه ر هه مان بۆچوونی مه نسوری حیکمه ت که ده ڵێت: { گۆڕینی کۆمۆنیزم به ئامرازێک بۆ هه ڵگری ناڕه زایه تی کرێکار..ل56(ئیکۆنۆمیسته کان نوێنه ری

زانستی بۆرژوازین))}

من لێره دا ناچمه وه سه ر ئه و باسه، چوونکه له نامیلکه که دا به ڕۆشنی باسی لێوه کراوه. ته نها ئه وه نده ده ڵیم، که کۆمۆنیزم گۆڕانکاری بنه ڕه تی کۆمه ڵگایه، له په یوه ندیه کی به رهه م هێنه رانه ی سه رمایه داری یه وه بۆ په یوه ندیه کی به رهه م هێنه رانه ی سۆشیالیستانه.
کۆمۆنیزم بزووتنه وه یه کی کۆمه ڵایه تی واقعی نی یه. چوونکه واقعی کۆمه ڵایه تی ئێستا واقعی کۆمه ڵایه تی سه رمایه داری و نیزامه که یه تی. که واته بزووتنه وه که ی وه ک بزووتنه وه ی بۆرژوازی. بزووتنه وه ی واقعی کۆمه ڵایه تی سه رده می سه رمایه داری یه. به ڵام بزووتنه وه ی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا، بزووتنه وه ی دژ به واقعی کۆمه ڵایه تی نیزامی سه رمایه داری یه. ئه م به ڕێزه ئه ڵێی ئاگای له سه رباسی نوسینه که ی خۆشی نی یه،چوونکه ئه گه ر ئاگای لێ بوایه ، ئه م ده سته واژه یه ی نه ئه دا به ده سته وه. که وا له سه ره وه نوسیوێتی ، له ڕه خنه که یدا. شه ڕی ڕۆژانه ئه بێت چ مانایه کی هه بێت، بێجگه له و خه باته ئابووری یه نه بێت که ڕۆژانه پڕۆلیتاریا له گه ڵ سه رمایه داران دا له کێشه دان له سه ری. که ی بزووتنه وه ی کۆمۆنیزم ئه و بزووتنه وه ڕۆژانه ئابووریانه ی کرێکارانه؟ به ڵێ ئه مانه و هه موو مه نهه جه کانی تری سه ربه مانه یه ک ترویج دانی بۆرژوازیانه به یان ده که ن. مه گه ر هه ر خوا بۆخۆی بزانێت ئه م جۆره له بیرکردنه وه، خزمه ت به بۆرژوازی و نیزامه که یان ده کات. هه روه ها شه ڕی ڕۆژانه ی پڕۆلیتاریا به رده وامه و نیزامی سه رمایه داریش هه ر بوونی واقعی خۆشی هه یه. ئه م ده سته واژه یه ی که داویه تی به ده سته وه له گه ڵ سه رباسی نوسینه که ی دا، لێک جوودان، چوونکه سه رباسه که ی ئه ڵیت: { بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه؟ (تأکید هی منه)}. ئه م جۆره له نوسین و بیرکردنه وه بانێکه و دووو بلوێر.

ئه بێت چی وابکات له نوسه ر که بڵێت نوسه ر و مه نسوری حیکمه ت له ژ□ر خاڵدا یه ک ده گرنه وه. بێگومان له وه وه دێته سه ر ئه و بڕوایه ی که هه ر دووکیان (باکۆ و مه نسوری حیکمه ت) یه ک جۆر مه یل و سیاسه ت به یان ده که ن له و به شه ی که له سه ر شه ڕی ڕۆژانه ئه دوێت، هاو نه زه رن تیایدا.
به ڕێز باکۆ ده فه رموێت: { ئه و شه ڕه ی له نێوان نوسه ر و مه نسوریشدا ڕویداوه شه ڕی ده سه ڵاته و شه ڕی سیاسیه، نه ک شه ڕێکی

کۆمه ڵایه تی ل1 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه ؟)}. شه ڕی ئێمه له گه ڵ مه نسوری حیکمه ت دا له گه ڵ شه خسی مه نسور نی یه. به ڵکو له گه ڵ تیۆر و پراکتیکدایه، که مه نسور به یانی ده کات. که هه ر یه که یان سه ر به چینێکی کۆمه ڵایه تین. واتا ئه و به یان که ری سیاسه تێکه که سه ر به شه جه ره ی خۆزانی بۆرژوازین له گه ڵ باکۆ خۆشیدا. بێگومان باکۆ سیاسه تێک به یان ده کات بۆ ئه وه ی که خۆی به ڕه سمی دان به وه دا بنێت که سیاسه ت کارێکه.

چوونکه هه ر نوسینه که ی و جۆری هه ڵوستگیریه که شی بۆ خۆی سیاسه تێکه که باکۆ خۆی ئینکاری لێ ده کات. ئه گه ر باکۆ هه ڵوستگیریه که ی سیاسی نه بێت؟ ئه ی ئه بێت چی وای لێ بکات که باکۆ ڕه فزی هه موو جۆره کانی ده سه ڵات بکات، بۆ ئه وه ی گوێ بداته ئه وه ی که ده سه ڵاتی پڕۆلیتاریا وه ک دیکتاتۆریه تی پڕۆلیتاریا چه ند کارێکی پێویستی و حه یاتی یه، بۆ ڕسواکردنی ته واوه تی هه موو کاندیدا بۆرژوازی یه کان وه بزووتنه وه کانیشیان، به فه وضویه کانیشه وه (باکۆنینی یه کانیشه وه). به ڵام کاتێک که باسی کردارێکی سیاسیانه، بۆ پڕۆلیتاریای ووشیار ده کرێت باکۆی به ڕێز ئه ڕۆی به دڵک ختووکه ی ئه ده یت.

بێگومان شه ڕمان له گه ڵ سه رمایه داران و سیسته مه کۆمه ڵایه تی یه که ی، شه ڕی له ناوچوونی ده سه ڵاتی سه رمایه دارانه، شه ڕی له ناو چوونی کاری به کرێ یه، شه ڕی له ناو چوونی هه موو ناوه ڕۆکی چه وسانه وه یه. شه ڕی له ناو چوونی سنوور کێشانی وه همی یه شه ڕی...... بۆ ئه م شه ڕانه ش پێویستی به بزووتنه وه یه کی سیاسیانه ی کۆمۆنیستانه ی پڕۆلیتاریا هه یه. بێگومان ئێوه و ئیکۆنۆمیسته کان ئه و شه ڕه له گه ڵ ئێمه دا ده که ن، که ده سه ڵاتی سیاسی و کۆمه ڵایه تی سه رمایه داران بهێڵێته وه وه کو خۆی.

باکۆی به ڕێز له به شێکی نوسینه که ی دا ئه ڵێت: { نوسه ریش وه ک مه نسور و لینین ڕایان وایه ووشیاری چینایه تی و بیری چینایه تی شتێکه و ململانێی چینایه تی شتێکی تر ووشیاریش لای ئه مان له ده ره وه ی ململانێی چینایه تی یه وه له سه ر ده ستی کۆمه ڵێک ڕۆشنبیر و فه یله سوفی زانا و تیۆری یه وه ڕاگوێزی ناو بزووتنه وه ی پڕۆلیتاریا ده کرێت. ئه مه ش له ئه ساسدا ئه وه ده گه یه نێت که بزووتنه وه ی کۆمۆنیزم شتێک بێت وه بزووتنه وه ی پڕۆلیتاریاش شتێکی تر و ئه رکی کۆمۆنیست و تیۆری زانه کان به یه ک گه یاندنی ئه م دوو جه مسه ره یه به یه کتری. (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی

بزووتنه وه يه كى سياسى يان ئابوورى نى يه؟)}.
لێره دا ده مه وێت يه ك شت باس بكه م، كه ئه ويش يه ك نه بوونى هه ڵوێستى تيۆرى و پراكتيكى ئێمه و مه نسورى حيكمه ته. بۆ يه كێك كه له خۆيه وه قسه نه كات، يان به ووردى باس له هه موو ديده كان بكات.

وه يان لێزانانه هه ڵوێست بگرێت، ئه زانێت ئێمه له بارى تيۆرى و پراكتيكى يه وه چه ند جياوازين، له هه ڵوێسته كان و تيۆره كانى مه نسورى حيكمه ت كه ده رى بڕيون. مه نسورى حيكمه ت وه ك (باكۆى زۆر زانا) هه موو هه ڵوێستێكى عه فه ويانه ى پڕۆليتاريا به هه موو شتێك ئه زانێت. وه ئێمه ش ووشيارى بۆ پڕۆليتاريا به كاكڵه ى چوونه پێشه وه ى زانستيانه ى پڕۆليتاريا ده زانين. له هه موو جووڵانه وه كانى دا، له نيزامى سه رمايه دارى دا و هه تا له چۆنێتى ئيداره كردنى ديكتاتۆريه تى پڕۆليتاريا و ڕاگوێزانى بۆ سۆشياليزم و دابين كردنى مستلزماتى كۆمۆنيزم له سۆسياليزم دا. لێره دا ئه وه ده بينين كه كاك باكۆى به ڕێز هه ر چۆنێك بێت هه موو شتێك له ده ورو پشتيدا ڕه فز بكات و خۆى به لێزان و زاناى به ده ست هێنانى كۆمۆنيزم بزانێت.

ئه م به ڕێزه زۆر زانايه به ڵام نازانێت كه هيچ نازانێت. ئه گينا ئيكۆنۆميسته كان و كۆمۆنيسته كان، زۆر به ڕوونى دياره جياوازى يه كانيان. لاى ئێمه ووشيارى چينايه تى بارێكى جياواز نى يه له جووڵانه وه ى چينايه تى پڕۆليتاريا. به ڵام پڕۆليتارياى ووشيار به كۆمۆنيزمى زانستى. لێ زانانه تر و چاكتر و زانستيانه تر هه ڵوێستگيرى ڕۆژانه ى خۆشى ئه بێت وه له يه كه مين ڕۆژى به ئاگادار بوونى له په يوه ندى يه كۆمه ڵايه تى يه كانى له چوارچێوه ى نيزامى سه رمايه داريدا. ئيتر به دواى به ده ست هێنانى شۆڕشه وه يه و كار بۆ دابين كردنى مستلزماتى شۆڕشى پڕۆليتاريا ده كات. كه واته نه ووشيارى حاڵه تێكى جياواز ده بێت له و په يوه نديه كۆمه ڵايه تى يه و نه په يوه ندى يه كۆمه ڵايه تى يه كه شى وه ك خۆى ئه هێڵێته وه. پڕۆليتارياى ووشيار نايه ت تكيف بكات له گه ڵ نيزامى سه رمايه دارى دا. به ڵام ئه و جۆره بۆچوونانه ى كه باكۆى به ڕێز و مه نسورى ده ريان بڕيون تكيف پێ كردنى پڕۆليتاريايه به نيزامى سه رمايه دارى و په يوه ندى يه كۆمه ڵايه تى يه كه ى. ئێمه ناڵێين فه يله سوف و زاناى بۆرژوازى، هيدايه ت كارى ئێمه بێت. به ڵكو ئێمه ى كرێكارانيش زاناو لێزانى خۆمان هه يه. ئه ويش كۆمۆنيسته كانه. واتا نه فوضويه كان و نه ئيكۆنۆميسته كان و نه

هه موو بیرۆكه كانی سه ر به بۆرژوازی، ئه چنه ئه م تصنیف كردنه ی ئێمه وه. واتا ئه وانه ناچنه خانه ی هه مان كاركردنه وه كه كۆمۆنیسته كان هه یانه. واتا ئێمه تووێژی ووشیاری ناو چینی كرێكارانین نه وه كو تووێژی ده ره وه ی چینی كرێكار. به واتایه كی تر كۆمۆنیسته كان هیچ به رژه وه ندی یه كی تایبه ت جیایان ناكاته وه له به رژه وه ندی یه مێژوویی یه كانی پرۆلیتاریا، به ڵكو كۆمۆنیسته كان ئه و ڕێگایه پیشانی پرۆلیتاریا ده ده ن، كه كۆتایی به چه وسانه وه ده هێنێت ئێمه ناڵێین له ده ره وه ی چینی كرێكار ئه م ووشیاری یه دروست ده بێت به ڵكو ده ڵێین له ده ره وه ی خه باتی ئابووری ئه م ووشیاری یه دروست ده بێت. واتا خه باتی ئابووری ووشیاری به پرۆلیتاریا نا گه یه نێت ته نها ئه وه نده نه بێت كه ووشیاریه كی تریدیۆنی دروست ده كات. كاك باكۆش ئه شێت خیلافی نه بێت له گه ڵ ئه وه ی كه بڵێت ووشیاری تریدیۆنیانه ی پرۆلیتاریا، ووشیاری كۆمۆنیستانه ی پرۆلیتاریایه. واتا بزووتنه وه ی كۆمۆنیستی یه كسانه به بزووتنه وه ی تریدیۆنیانه ی پرۆلیتاریا، كه له باشترین حاڵه تی دا ئه م بزووتنه وه یه، بزووتنه وه یه كه سیاسه تی بۆرژوازی باڵا ده سته به سه ری دا. ئیتر نه پرۆلیتاریا جه مسه رێك ده بێت و نه كۆمۆنیسته كان جه مسه رێكی تر ده بن. به ڵكو هه ردووكیان یه ك جه مسه رن دژ به جه مسه ره كه ی تر كه خۆی له چه ند به رگێكدا ئه نوێنێت. یه كێك له و به رگانه فه وضه وی یه باكۆنینیه كان و ئیكۆنۆمیسته كانه…. سه یر له وه شدایه كه كاك باكۆ خۆشی به كۆمۆنیست ده زانێت.

به ڵێ ووشیاری ڕه تده كرێته وه و به كارێكی خۆرخوایانه ی ئه بینێته وه. ئیتر ئه وه ده رده كه وێت كه كاك باكۆی به ڕێز چ جۆره ووشیاریه كی هه ڵگرتبێت، یان له باشترین حاڵه تیدا هیچ ووشیاریه كی نی یه و خۆشی به كۆمۆنیست ده زانێت. ئه م ووتانه ی كاك باكۆ له ده ره وه یدا شته به تام له ناوه ڕۆكدا زۆر پووچه.
به ڕێز باكۆ له ڕه خنه كه یدا ئه ڵێت: { نوسه ر ده ڵێت بیری كۆمۆنیزم و بزووتنه وه ی كۆمۆنیزم ده به ستێته وه به بیرۆكه ی كه سه كانه وه وه ك ماركس وه تیۆری ماركسیزم ده كاته سه رچاوه ی بزووتنه وه ی كۆمۆنیزم….تاكه مرۆڤ تیایدا بوونێكی مرۆیانه ی هه یه نه ك سیاسی. ل1 (بزووتنه وه ی كۆمۆنیستی بزووتنه وه یه كی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.

به ڵێ بیری كۆمۆنیزمی زانستی ده ربۆی یه كه می ماركس بووه. چوونكه ئه و بیرانه ی كه له پێش كۆمۆنیزمی زانستیدا بوون یان

سۆسیالیزمی زانستی بوون، سۆشیالیزمی خه یاڵی لویس پلان وئوئین بوون- ئه گه ر مارکسیزم ئه و تیۆره زانستی یه نی یه بۆ هه ڵێنجانی واقعی عه ینی و به دیلی زانستی کۆمه ڵگای سه رمایه داری. کاری فه وضویه کانیش تیۆر و پراکتیکی باکۆنینیش ئه و باره زانستی یه نین له تێڕوانین.
ئێمه لێره وه ئه وه ناسه لمێنین که مارکسیزم تیۆری زانستی نه بوو، ئیتر باکۆنینیش تیۆری زانستی نی یه. به ڵکو مارکسیزم که تیۆری زانستی یه بۆ ڕابه رایه تی کردنی شۆڕشی پڕۆلیتاریا. له به رامبه ریدا هه رچی تیۆری تری بۆرژوازی هه یه به باکۆنینی یه کانیشه وه هه ر هه مووی تیۆری نا زانستی ئه و هیدایه ت کردنه ن بۆ پڕۆلیتاریا. چوونکه ئه و ئامانجه ی که مارکسیزم ئه یخاته به ر ده م پڕۆلیتاریا، له گه ڵ ئامانجی به رامبه ره کانیدا هه ر هه موویان لێک جوودان و جیاوازی ڕیشه یشیان هه یه له گه ڵ به رهه مه کانیشیدا.

ئێمه ئه و کاره ناکه ین که به سۆز و عاطیفه بێینه پێشه وه له گه ڵ ئه م تیۆری یه و ڕه تی ئه و تیۆری یه بکه ینه وه. ئێمه هه ر هه موو به رهه مه کانیش که ئامانجی باشی نه بێت و سوودی گه وره شی بۆ پڕۆلیتاریا نه بێت. ئه و کاره به ره نجامی ئه وه نی یه که گوایه ئه م تیۆر یان ئه و تیۆر هیدایه ت کاری بووه بۆیه به ئامانجی باش نه گه یشتووه. به ڵکو ئه وه خودی ئه و تیۆره ناتوانێت وه ڵام ده ره وه بێت به ئامانجه مێژوویی یه کانی پڕۆلیتاریا له جووڵانه وه ی سیاسیانه ی خۆیدا له به رامبه ر بۆرژوازی و سه رمایه داران دا.

به ڵێ مارکسیزمیش ئه و تیۆره نی یه که له خێر خوایه که وه به نه تیجه گه یشتبێت. به ڵکو گه ڕانی ئینسانێکه له هه ل و مه رجێکدا بۆ ڕزگار بوون له و هه ل و مه رجه ی که سائیده و باڵا ده سته. ئێمه هه موو ئه و پراکتیکانه ی که مارکسیزم ڕابه رایه تیمان ده کات، به چاوی سۆز و عاطیفه وه مامه ڵه ی له گه ڵدا ناکه ین به ڵکو به چاوی دروست و حه قیانه تی موضوعی ئه و تیۆره وه مامه ڵه ی له گه ڵدا ده که ین. که بۆ ئێستامان دروست و پڕ به هایه. که واته ئێمه له خۆمانه وه نایه ین هه موو ئه و هه ڵسه نگاندنه ی که مارکسیزم بۆ ژێر خانی کۆمه ڵگه ی سه رمایه داری تأعبیری لێ کردووه. هه ڵسه نگاندنی پڕ به هان بۆ ناسینی جۆری په یوه ندی کۆمه ڵایه تی نیزامی سه رمایه داری. که واته کاتێک که کاری به کرێ ئه بێته سوود و قازانج بۆ سه رمایه داران. هه روه ها کاتێک

که مارکسیزم پێمان ده ڵێت ئێمه ڕزگارمان نا بێت له چه و ساندنه وه هه تا کاری به کرێ له سه ر پڕۆلیتاریا لانه چێت. ئیتر لێره وه یه ئێمه پابه ندی زۆرێک له تیۆره کانی مارکسیزمین. بۆیه مارکسیزم ڕابه رایه تی ته واوه تی بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی ده کات.

نه ک وه ک باکۆ بڵیت به تیۆره به ناو کۆمۆنیستی یه که ی (کۆمۆنیزم ئه و ململانێ یه یه که ڕۆژانه به به رچاوماندا تێده په ڕێت). ئێمه بێجگه له سه رمایه داریه ت یه کسان کردن به کۆمۆنیزم و کۆمۆنیزم یه کسان کردن به سه رمایه داریه ت هیچی تری تیا به دی ناکرێت. هه ر بۆیه ئێمه به ته واوه تی ده ست ده گرین به تیۆره بنه ڕه تیه کانی مارکسیزمه وه. له باره ی کۆمه ڵگا و نیزامی داهاتووی دوای کۆمه ڵگاوه که سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمه.
کاک باکۆی به ڕێز ئه ڵێت: { کۆمۆنیزم ئه و سه یروره مێژوویی یه یه که له کۆتایدا مرۆڤایه تی ده گه ڕێنێته وه…ل1 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.

کۆمۆنیزم به رده وامی مێژوویی نی یه. به ڵکو کۆمۆنیزم مرحله یه کی به رده وامی مێژوویی یه له مێژووی به شه ریه تدا. چوونکه ئێستا سه رمایه داری بوونی هه یه و به رده وامه کۆمۆنیزمیش به ده ست نه هاتووه بۆ به شه ریه ت. واتا مێژوو به رده وامه، له به ر ئه وه ی هه ر له سه ره تای مێژووه وه به شه ریه ت به چه ند قۆناغێکی مێژوویی دا تێپه ڕ بووه، سه رمایه داریش به رده وامی ئه و مێژوویی یه یه که قۆناغێکێتی.
ئه مه ی که به ڕێز باکۆ باسی لێ کردووه، بێجگه له وه ی که نانه وه ی فه وضایه ک بێت هیچی تر نی یه. چوونکه له هه موو حاڵه تێکی داديفاع کردنه له نیزامی سه رمایه داری.

وه ئێمه کۆمۆنیزم یان به واتایه کی تر په یوه ندی کۆمه ڵایه تی کۆمۆنیزم به په یوه ندیه کی سیاسیانه ی له قه ڵه م ناده ین چوونکه بوونی چینه کان له کۆمۆنیزم دا نابینین. ئیتر ئه و بوختانانه ی که له تێنه گه یشتنه وه یان به ده ستی ئه نقه ست ده کرێت، قسه یه کی چروک کردوو نه بێت هیچی تر نادات به ده سته وه.
ئه و بۆ چوونه ی که باکۆ نینیه ت باسی لێ ده کات بێجگه له تیۆری پلورالیستیانه ی بۆرژوازیانه نه بێت هیچی تر به رهه م ناهێنێت.
کاک باکۆ له به شێکی تردا ئه فه رموێت: { لای نوسه ر کۆمۆنیزم و بزووتنه وه ی کۆمۆنیزم به بێ بوونی حیزبێکی سیاسی بوونی نی یه حیزبیه تی پڕۆلیتاریاش هه ر له و بوونه سیاسیه دا ده بینێته وه نه ک وه ک بوونێکی چینایه تی هووشیار به ده رکردن به بوونی کۆمه

ڕایه تی خۆی دژایه تی بۆ چه وسانه وه.. ل1 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.

ئێمه حیزب وه ک وه سیله ی به ده سه ڵات گه یشتنی پرۆلیتاریا چاو لێ ده که ین و به کاریشی ده هێنین. حیزب ڕێکخه رو کۆکه ره وه ی هه موو ئینسانه کۆمۆنیسته کان و پرۆلیتاریایه، له چوارچێوه ی داواکاری و جووڵانه وه ی سیاسی خۆی دا. به ڕێ حیزب ئه و په ره نسیپه یه کگرتوویانه یه ئه دات به پرۆلیتاریا، که له په ره نسیپه کۆمۆنیستی یه کانی پرۆلیتاریادا بوونی ده بێت. حیزب کارکاره بۆ به ده ست هێنانی دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا و سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم. به ڵام لێره دا ئه بێت پرسیارێک بکه ین! کام حیزب ئه و ئه رکه له خۆی ده گرێت؟ بۆ ئه وه ی بتوانێت کارێک بۆ به ده ست هێنانی دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا بکات!
حیزب نه بووه ته کۆمۆنیزم، به ڵام له ناو حیزب دا بڕوای کۆمۆنیزمی زانستی په خش و به ده سته وه ده گیرێت، بۆ ئه وه ی ناوه ندی حیزب، کاندیدایه کی سۆسیالیستیانه به پرۆلیتاریا ببه خشێت و به ئاگای بهێنێته وه له ده وری مێژوویی خۆی له مێژووی به شه ریه تدا.

کۆمۆنیزم بوونی تیۆری و فه لسه فی خۆی له هه موو شوێنێکی ئه م دنیایه دا هه یه، به ڵام بوونی واقعی کۆمۆنیزم وجودی نی یه. که م و زۆر به پێی کاریگه ری ناوه ند کاری ڕێکخستن یان به پێی ووشیاری فه ردی هه ر که سێک که له ناوه ندێکی کارکردندا، یان له ده ره وه ی، ئه م ناوه نده دا کاربکات کاریگه ری خۆی هه یه.
ئه و تاکانه ی که به تێڕوانینی کۆمۆنیستیانه ی خۆیان هه بن، ڕێکخراو نین یان یه کانگیرنین له سه ر پلانی کاره کانیان. واته بۆ ئه وه ی هه موو ئه و تاکانه کۆبکرێته وه پێویسته ده زگایه کی ڕێکخستن هه بێت ئه و ده زگایه ش ناوی حیزب یان ڕێکخراو ده بێت. که واته ئه وه ی که ئێمه بۆ پێک هێنانی ئه و حیزبه نه یکه ین، خۆی له خۆیدا بڕوادانه به کاری پچڕپچڕ و لێک دابڕاو و خۆبه خۆیی و بۆ هاونه زه ری یه کتری.

لێره دا چروک کردنی قسه یه کی کاک باکۆ ڕوون دیاره که چۆن سه ری کردووه قسه که ی. ئه ویش ئه وه یه که (وه ک بوونێکی چینایه تی هووشیار به ده رکردن،ئه بێته به دیلی به حیزبیه ت کردنی کارێک که پرۆلیتاریا له ژیانی سیاسی ڕۆژانه یدا پێویستی پێیه تی، بۆ به ئه نجام گه یاندنی کاره کانی.) ئێمه له نامیلکه که دا زۆر به ڕۆشنی ده ستمان بۆ هۆشیاری چینایه تی بردووه، باسی ڕۆشنمان له سه ری

کردووه. به س ئه وه نده ئه ڵێم ئه م به ڕێزه ئه م به شه ی جیاوازی هه یه له گه ڵ چه ند دێڕێک له سه ره وه ی ئه م به شه له نوسینه که یدا.

ئه م به ڕێزه له نوسینه کانیدا ئه وه نده حه ساسیه تی هه یه، به کاری سیاسی ناوه ڕۆکی ده سه ڵاتی سیاسی پرۆلیتاری له دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریادا وونی کردووه و ئه وه حه زف ده کات که ناکرێت بۆ له حزه یه ک لێی دوابکه وین هه روه ک مارکس و ئه نگڵس ئه ڵێن: (له حزه ی دواکه وتن له دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا ، له حزه ی دواکه وتنه له سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم.) به پێ گۆڕانی ده سه ڵاتی سه رمایه داران به ده سه ڵاتی پرۆلیتاریا ی کۆمۆنیست و ووشیار، پێویستی یه کی بۆ خۆی دروست کردووه که ناتوانرێت حزف یان حاشای لێ بکرێت. ده سه ڵاتی سوور که ده سه ڵاتی پرۆلیتاریای ووشیار نه بێت.، ئێمه هه رگیز به دیکتاتۆریه تی پرۆلیاتاریای نازانین و حاشای مێژوویشی لێ ده که ین. واتا ئێمه کێشه مان له سه ر ده سه ڵاتی سوور و ڕه ش و قاوه یی و په مه یی و زه رد و سه وز …نی یه. به ڵکو شه ڕمان له سه ر سه پاندنی ده سه ڵاتی سیاسی پرۆلیتاریای ووشیار و کۆمۆنیست هه یه، به سه ر نیزامی سه رمایه داریدا.

دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا زامنی له ناو بردنی ده سه ڵاتی ده کات به هه موو جۆره کانیه وه. چوونکه دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا زیاتر بۆ ئه وه کاریگه ر ده بێت که بتوانێت، هه رچی پاشماوه ی ده سه ڵاتی بۆرژوازی و چزووری بۆرژوازی هه یه له ڕه گه وه ده ربهێنێت. هه ر که بۆرژوازیش نه ما پرۆلیتاریاش بۆ خۆی بوونی نامێنێت، چوونکه شه رتی وجوودی ئه و دوو چینه به یه که وه یه.

ئه و به شه ی که به ڕێز باکۆ له سه ر ڕوسیا و لینین باسی لێ کردووه هیچ نی یه جگه له سه ر لێشێواویه ک نه بێت، له باری چۆنێتی تێڕوانین بۆ به ئه نجام گه یاندنی شۆڕش و دواتر به لادانی تیۆر و پراکتیک له سه ر بینای دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا. به ڕێ لینین زۆر باش هه ندێک کار و کرداری سیاسی و تیۆری خۆی بردووه ته پێش له ناو پرۆلیتاریادا. ئه گه ر که م و کوڕیه کیش هه بووبێت به رامبه ر به ڕه فز نی یه. ته نها ئه وه نده یه که ئێمه بتوانین ده رس له که م و کوڕیه کانی وه ربگرین. لێره دا ناتوانرێت به ته واوی که ماڵ باس له ڕوسیا بکه ین، چوونکه جێگایه کی تایبه تی ده وێت بۆ چۆنێتی پێکهاتنی ئه و شۆڕشه و کارکرده کانی و دیکتاتۆریه تی پرۆلیتاریا و جه وهه ری ئه و باس و خواسانه ی که له و شۆڕشه و دیکتاتۆریه ته دا بووه ته هۆی له بار بردن و له ناو چوونی له

شؤڕشی ڕوسیادا. ئه م مه سه له یه جێگای به حثێکی تایبه تی هه ڵده گرێ.

ئه بێت چی وابکات له م به ڕێزه که نه توانێت ده ربرینی ته واوه تی بکات بۆ هه موو ڕسته کانی. واتا یان ئه وه تا ئه م به رنامه یه ئاوا دنیا ده بینێت و گۆڕانکاری له دنیاشدا ئاوا تأعبیر لێ ده کات، یان ئه وه تا تێگه یشتن له هه موو باسه کانی ناو نامیلکه که ئاوا لێی تێگه یشتووه که تێی نه گه یشتووه.
ئه وه ی که کاک باکۆ باسی له به شێک له نامیلکه که کردووه و ده لێت: { لای نوسه ر جگه له شۆڕشی سیاسی و تیۆری شتێکی تر نابینێت، ئه مه ش خۆی له خۆیدا جگه له شه ڕی ده سه ڵات نه بێ هیچی تر نی یه. ل2 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.
ئێمه ناڵێین شۆڕشی سیاسی به ڵکو شۆڕشی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا باس لێ ده که ین، به کرداری سیاسی پڕۆلیتاریا، ئه و شۆڕشه به رهه م ده هێنین. واتا وه سیله بۆ به ده ست هێنانی شۆڕشی پڕۆلیتاریا(واتا شۆڕشی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا، یان شۆڕشی سۆسیالیستی پڕۆلیتاریا). وه جۆری تیۆریش بۆ پڕۆلیتاریا ده ست نیشان کردنی جۆری شۆڕشه که یه تی واتا شۆڕشی بۆرژوازی به تیۆری بۆرژوازیانه. که پڕۆلیتاریا به شداری سه ره کیه تی تێیدا. ئه م شۆڕشه، شۆڕشی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا نی یه. له به ر ئه وه جۆری ئه و تیۆره ی که ڕابه رایه تی شۆڕشی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا ده کات.

ده ستنیشانی ماهیه تی، شۆڕشه که ئه کات و، واتا ناتوانرێت ئێمه ده ستبه رداری تیۆربین. بۆ هیدایه ت کردنی شۆڕشی کۆمه ڵایه تی پڕۆلیتاریا، وه ئێمه ش تیۆر بۆ ئه و شۆڕشه میتۆدی مارکسیزم به باشترین و زانستیانه تر ئه بینین بۆ ئه و هیدایه ت کردنه. ئیتر ئه وه ی که به های تیۆری که م ده کاته وه، وه له زۆرترین حاڵه تیدا بزووتنه وه یه کی بۆرژوازیانه زیاتر هیچی تری لێ ڕه چاو ناکرێت.
به ڕێز باکۆ ئێمه به سۆشیال دیموکرات ناو ده بات . ئه بێ چی وابکات که ئێمه سۆشیال دیموکرات بین؟ یان دژ به شۆڕش کار بکه ین؟ بێگومان به چاوی ئه م براده ره غه یری خۆیان هیچ که سێکی تر شۆڕشگێڕ نی یه.

ئێمه تێگه یشتنمان بۆ سۆشیال دیموکرات ئه و ڕوونکردنه وه یه یه که له نامیلکه که دا باسێکی کورتمان لێ کردووه. واتا سۆشیال دیموکرات ئاوا ده ست بۆ سۆسیالیزم ده بات، که ده یه وێت له ڕێگه

ی ئیصڵاحاته وه ئه و قۆناغه به ده ست بهـێنـێت، ئه مه ش بێجگه له
درێژ کردنه وه ی ته مه نی سه رمایه داری هیچی تر نی یه. ئێمه زۆر
باش له وه گه یشتووین که سۆشیال دیموکراته کان چ قایرۆسێکن بۆ
گیانی شۆڕشگێڕی پڕۆلیتاریا. ئه م به ڕێزه به دوو چاوی کووێر سه
یری دنیا ده کات. ئه و بێژانه ی که له سه ر مارکس و نقدی به
رنامه ی غوتا قسه ی له سه ر کردووه، هیچ شتێک نادات به ده سته وه
بێجگه له وه ی که ئینسان له به رزایی یه کی گه وره وه هه ڵئه
دێرێ و له سه ر ته پڵی سه ر ئه یدات به گه وره ترین به رد دا.
کاتێک ئینسان ئه یه وێت بچێت بۆ سه ر مانگ ئه بێ چی بیبات و بیگه
یه نێته سه ر مانگ؟ بێگومان ڕۆکێتێک هۆی ئه و گواستنه وه یه و
به س. بۆ ئه وه ی ئینسان بگاته سه ر مانگ، واتا ناتوانرێت غه یری
ئه و وه سیله یه که بیگه یه نێته ئه نجامی دروست و زانستی. ئیتر
مه سه له ی قۆناغ به ندی کردنی شۆڕش بۆ به ده ست هێنانی
سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم. که مارکس ئاوا باسی لێ کردووه که باسمان
کرد. له سه ره وه کاک باکۆ بۆ تیکه یه ک ده می کردۆته وه که
نایکێشێ.

به ڕێز باکۆ هیچ جۆرێک له ڕێکخستنی کۆمه ڵایه تی پێ باش نی یه و
ڕه فزیه تی، بۆیه ده ڵێت: { شۆڕشێکه بۆ هه ڵوه شانه وه ی ملکیه ت
و ده سه ڵات، ئیتر دیموکراسی بێت یان دیکتاتۆری کرێکاری بێت یان
بۆرژوازی شورایی بێت یان لیبڕاڵی ل2 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی
بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.
ئێمه جۆره کانی تری ده سه ڵات دژی ده وه ستین بێجگه له ده سه
ڵاتی، شورایی پڕۆلیتاریا نه بێت. ڕه فز کردنی ده سه ڵاتی شورایی
پڕۆلیتاریا و هه موو ده سه ڵاته کان غه یری به ره ڵایی کردن، به
په یوه ندی کۆمه ڵایه تی ئه بێت چ جۆره په یوه ندیه کی کۆمه ڵایه
تی ده ستنیشانی ئه و په یوه ندیه بکات که به شه ریه تی پێ ده
گات. واتا که ده سه ڵاتی شورایی ئه بێته ده سه ڵاتێکی سائید ئیتر
په یوه ندی کۆمه ڵایه تی ئه و ده سه ڵاته په یوه ندی زاڵی
پڕۆلیتاریای ووشیار ئه بێت به سه ر دابه شکردن و أیستهلاک کردن و
به رهه م هێنان.

واتا هه ر که س به پێی کاره که یه ی و هه ر که س به پێی پێویست
په یوه ندی خۆی به به ر هه م هێنانه وه په یوه ست ده کات، وه
کاتێک ده چێته سه ر کۆمۆنیزم ئیتر بۆ ئینسانه کان هه ر که س به
پێی توانا و هه ر که س به پێی پێویست په یوه ندی کۆمه ڵایه تی
خۆی و کۆمه ڵگا دروست ده کات.

هه روه ها به ڕێز له لاپه ڕه (2) دا ده ڵێت: { نوسه ر ده ڵێت شۆڕشی شویعی یانی چینی کرێکار و چینی کرێکار یش یانی شۆڕشی شویعی. ل2 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.

ئێمه ئه ڵێین شۆڕشی سۆسیالیستی یانی چینی کرێکار ، چینی کرێکار یانی شۆڕشی سۆسیالیستی. چوونکه ئه و ئه رکه ی که پڕۆلیتاریا ده یکات به ده ست هێنانی شۆڕشی سۆسیالیستی یه چوونکه پڕۆلیتاریا له دیکتاتۆریه تی خۆیدا بوونی خۆی ده مێنێت. واتا پڕۆلیتاریا بۆیه دیکتاتۆریه تی خۆی دروست ده کات بۆ ئه وه ی سۆسیالیزم دامه زرێنێت. واتا بۆ ئه وه ی له سۆسیالیزم دا خۆشی نه هێڵێت. که واته به ده ست هێنانی سۆسیالیزم له سه ر ده ستی پڕۆلیتاریا به ده ست دێت هه ر بۆیه ئێمه ئه و ده سته واژه یه فۆرمۆڵه ئه که ین و به کاری ئه به ین.

که واته ئێمه شۆڕشی سۆسیالیستی ئه ڵێین، له به ر ئه وه ی سۆسیالیزم هه ڵگری ناوکی کۆمۆنیزم ده بێت. واتا ئه و مستلزمانه ی که کۆمۆنیزم به ده ست ده هێنێت له سۆسیالیزم دا به ده ست دێت. لێره دا یه ک پرسیار دێته به ر ده ممان. ئه گه ر شۆڕشی سۆسیالیستی له سه ر ده ستی پڕۆلیتاریا به ده ست نه یه ت ئه ی ئه بێ، له سه ر ده ستی کام توێژ و چینی ناو کۆمه ڵ به ده ست بێت؟.

ئه وه ی به ڕێز کاک باکۆ له سه ر ڕوسیا دواوه هه روه ک له پێشه وه باسمان لێ کردووه و ناچمه سه ری و جێگه یه کی تایبه تی هه ڵده گرێت بۆ باس و لێکۆڵینه وه. به ڵام ئه وه ی که زۆر له گه ڵ یه کتری (متناقض)ن دوو ده سته واژه ی یه ک به دوای یکدایه له لاپه ڕه ی (2) دا باسی لێ کردووه که ئه ویش ئه م دوو ده سته واژه یه یه کاک باکۆ ئه ڵێت: { کۆششی ئه و بۆ به ئه نجام گه یاندنی ده سه ڵاتی سیاسی یان ڕیفۆرمی ئابووری نی یه، ئه گه ر چی گه ر کاری سیاسی و ئابووریش هاتبێته به رده م به ئه نجامی گه یاندووه. ل2 (بزووتنه وه ی کۆمۆنیستی بزووتنه وه یه کی سیاسی یان ئابووری نی یه)}.
له م ڕسته یه دا دوو ده سته واژه ی لێک جوودا و دژ به یه ک ده ووترێت. واتا ئه وه ی لێره دا باسی لێ کردووه، له گه ڵ سه رباسه که شیدا لێک جوودان، واتا بۆچی ئه بێت خه باتی سیاسی ڕه فز بکرێت و له شوێنێکدا و له شوێنێکی تریشدا، باسی لێ بکرێت؟ دان به و کاره شدا بنرێت کاری سیاسی چ مانایه کی هه یه لای کاک باکۆ وه هه روه ها خه باتی ئابووری ئه بێت چی بێت؟.

ئه وه ی لێره دا ده بینرێت به ڕێز باکۆ ڕێگه ی لێ تێک چووه و به ره و هه ڵدێری کاندیدای خۆی ملی ناوه و که وتووه ته گیان کرمۆڵ کردنی قسه کانی خۆی به قسه کانی خۆی. واتا ئه م به ڕێزه زۆر زانایه به ڵام نازانێت هیچ نازانێت. لێره وه یه که باکۆنینیه ت له سه ر ده ستی کۆمۆنیسته کان به ره و بێ أعتبار بوون ده چێت له ناو پڕۆلیتاریادا.

٢٩-١-١٩٩٥

بەرەونێوەندی زیرەکناسیی !! … دکتۆر مەولود ئیبراهیم حەسەن

زیرەک ئەگەر هونەرمەندی مێللەتێکی وەک کورد نەبوایەو میللەتی کوردیش هێندە لە رووی هونەری و ئەدەبی و کلتوری و شارستانی نیەوە بێ سەرو بەرووهێندە لە دوا نە بوایە ، ئێستا زیرەک سەر مایەکی بەرزی نەتەوەیی بوو لە نیو وڵاتان شانازیمان پیوە دەکردوو دەمانتوانی لە جەند رووی□و□ بە هونەری زیرەک لە ڕیزی پیشەوەی هونەری دنیابین ،زیرەک لە گەڵ هه موو دەربەدری و بیکەسیەکەی خۆی هونەری کوردی گەیاندە بەرزترین لوتکەی هونەور لە جێهان ..هێندە هەیە هێشتا کورد ئەم لوتکەیەی بە چاکی ناناسێ و بە نیوەندە هونەریەکانی جیهانیشی نە ناساندووە ، زیرەک داهێنەریکی بێ وێنەو کەم وێنەیە .دەنگی زیرەک دەنگێکە رەهەندێکی دەنگی کەونیی هه یە .دەنگی هونەرمەندی شەهید حەسەن زیرەک دەنگێکی بە هه شتی هه بوو ..ژیانیکی دۆزەخیی ژیا.

لە ڕۆژی ٢٦/٦/٢٠١٨ چل وپێنج ساڵ بە سەر کۆچی دوایی هونەرمەندی (شەهید حەسەن زیرەک)ی هه میشە زیندوودا تێدەپەڕێ ، تا ئێستا لە کوردستان بەردەوام ساڵانە لەم ڕۆژەدا بەشێوازی جیا جیاو لە نێو دەزگاکانی میدیادا یادی ئەو هون□رم□ندە بێ وێنەو کەم وێنەیەی کورد دەکرێتەوە ،لە کاتێکدا لە دڵەوە سوپاسی هه موو ئەو دەزگاونێوەندە هونەری و ئەدەبی و میدیایانە و کە سایەتیە ئەدەبی و هونەری وکلتوری و فەرهه نگیانە دەکەم کە هه تا ئەگەر بە وشەیەکیش بیت

ساڵانە یادی هونەرمەندی شەهید زیرەکیان کردووتەوە ،بەڵام ، زیرەک بەو تایبەتمەندییە هونەری و ئەدەبی و کلتوری و کۆمەڵایەتی و کوردایەتییە دەوڵەمەندەی کە هەیەتی پێویستی بە (نێوەندی زیرەکناسیی)هه یە .چۆن ژیان و کەسایەتی و هونەری زیرەک هێندە فراوان و پڕو دەوڵەمەندوهه مە جۆرە پێوێست دەکات بە پسپۆریی هه مەجۆرو هه مە لایەنە بەردەوام لە ڕەهەندە جیا جیاکانی زیرەک بکۆڵرێتەوە .

لە چاوپێکەوتنێکمدا لە گەل خاتوونی بەڕێز (ڕابیعەخانم) دواخێزانی زیرەک ، ئەو بەڕێزە گێرایەوە و گوتی : (پاش مردنی زیرەک ،لە خاریجەوە لە تارانەوە جەماعەتێک هاتبوون ،سەیارەی چاکیان پێ بوو،پێنج شەش کە سێک بوون ،ویستیان لاشەی زیرەک بەبەنە ئەمریکا، پارەیەکی زۆریان دەدا، خزم وکەسی هه ندێک ڕازی بوون ، بەڵام ؛من کەبیستم یەخەی خۆم دادڕی وچووم شکاتم کرد.گوتم؛ ئەوە هەوڕێکانم دەیانەوێ لاشەی زیرەک بفرۆشن. لێنەگەڕام !

گوتم:باشە ئەو خاریجیانە لاشەی زیرکیان بۆچی بوو؟

ڕابەخانم گوتی:گوتیان دەیبەین فەحسی دەکەین ، بۆ ئەوەی بزانین ئەوە چەنەو چ حەنجەرەیەکە ؟ پارەیەکی زۆریشیان دەدا، پارەی ئەو وەختە ، دوایی گوتیان : تەنیا حەنجەرەکەی دەبەین ، هه رچیتان دەوێ دەتاندەینێ. لێنەگەڕام ، گوتم : عەمەل کراوە ، بە□□د بەخت بووە ، ئێستا لە گؤڕەکەش لێی ناگەڕێن .)(ل ١٣٦ ساواک بۆچی حەسەن زیرەکی کوشت) بەداخەوە دەسەزییەکەی ڕابە خانم بووە هۆی ئەوەی ئەو حەنجەرەیە فەحس نە کرێ ! فەحسکردنێک بە دەستی کەسانی پسپۆر و تایبەتمەندییە بۆ وێنەکەی دەر نەکەوە.ئەو ڕووداوە دەری دەخات کەئەو وەختە لە ئەمریکاو کەسانی پسپۆر ئاگاداری هونەرو دەنگ و کەسایەتی زیرەک بوونە ، مخابن ئەو هه وڵەیان لە سەردەمی ژیانی زیرەک نەبووەو درەنگ کەوتووەو سەری نەگرتووە . ئەگەر سەری گرتبا ..ئێستا گەرووی زیرەک گەرووێکی قیاسیی دەبوو بۆ گەروودەنگی هه موو هونەرمەندانی جیهان .

ئەم ڕووداو دەری دەخات دەنگ و گەرووی زیرەک دەنگ و گەرووێکی تاقانە بووە ..لە هه مووجەهان .کەمن نەمبیستووە ئەمە بۆ هێچ هونەرمەندێکی تری گۆرانیبێژکرا بێ !

ئەمە دەری دەخات کە لێکۆڵینەوە لە ژیان و هونەری زیرەک بە شێوەیەکی جددی هێشتا دەستی پێنەکردووە . هه ر بۆیە من زۆر بە

پێویستی دازانم کە لە داهاتوویەکی نزیکدا (نێوەندە زیرەکناسیی) دابمەزرێ وهە وەبداڕێژ بەڕۆژ زیاتر زیرک بە خۆمان و بە دنیا بناسێنێ .

دەنگی زیرەک دەنگێکی هەمە ڕەنگ و تاوسییە دەنگێکی ئاسمانی و بە هەشتییە !دەنگەکە زۆر تایبەتە ..

دەنگەک دەوڵەمەند بەگوتن و بە ئاوازو بەسۆزو چینە جیا جیاکانی دەنگ ..هەرلە دەنگی نزمی نزمەوەو تادەگاتە دەنی بەرزی هەرە بەرزەوە .زیرک ئەوەندە هونەرمەندانەو لەهاتووانە و بە شەوق ئەشقەوە ئەو دەنگەی خۆی بەکارهێناوە و یاری پێکردووە کە گوێگر داگیردەکات ..داگیرکردنێک بە ئەشقەوە . ئەو دەنگە بەو هەموو ئاستە بەرزیەوە هونەری گۆرانی کوردی ئەوەندە دەوڵەمەند و بەرزکردووتەوە ..تائێستا هیچ هونەرمەندێک ئەوەی پێ نەکراوە .

زیرەک بەو هەموو دەوڵەمەندیی و بەرزییەوە زۆربە پیرۆزی شایستەی ئەوەیە کە نێوەندی زیرەکناسیی بە دابمەزرێ و لەم لایەن و ڕووانەوە لێکۆڵینەوە لە ژیان و هونەری زیرەک بکإ .

١-نووسینەوەی لە دایکی بوون و ژیان و مردنی زیرەک بە ڕۆژومانگ وساڵەوە ، بەماڵ وگوندو شارو وڵاتەوە . وەکو زانراوێشە زیرەک بە شیعر کورتەی ژیانی خۆی هە تا ساڵەی هە زارو نۆسەت و پێنجاو هەشت نووسیوە ، کە لیکۆڵینەوەیەکی دەوڵەمەندی زانستی هەڵدەگرێ .

٢-ژماردنی هەموو ئەو کارانەی کە زیرەک زۆر بە منداڵی و بە برسییەتی و لە ناچارییەوە کردوویەتی هە رلە خزمەتکردنی ماڵی ئاغاوە تادەگاتە کارمەندی ڕادیۆو خاونداریەتی ئوتێل لە شاری سنەو چایخانەی –کانی مەلا ئەحمەد – لە دەرەوەی شارو زیرەک گوتەنی لە نێوان دوو کێودا .

٣-ژنهێنانەکانی زیرەک هە رلە یەکەم ژنیەوە کە پاش ئەوەی دەکەوێتە بەندیخانە دایکی زیرەک ئەو ژنەی زیرەک لە برای زیرەک مارەدەکاتەوە ،کە زیرەک لە بەندیخانە دەتە دەرەوە و ئەمە دەبەنە و دەبیسێ ، شێت دەبێ و سەری خۆی هەڵدەگرێ و تا بە جێهێشتنی گەوهەرە بە ناچاری و جیابوونەوەی لە میدیا خانم بە زۆری و تادەگاتە جیابوونەوە ی لە ڕابە خانم بە مەرگ و کە لە باوەشی ئەودا چاو لێکدەنێ . هە رەها کچەکانی ساکارو ئارەزوو لەخانمی میدیای زەندی وکوڕەکەی دکتۆر جەمیل لە گەوهە ر خانم .

٤-گیران و بندکردنکانی زیرک ل عران و ل ئیراق و هیکان و ماوی گیران کان و ئازارو چککانی زیرک ل نو بندیخانکان .

٥-ک بوون ئوانیک یارمتی زیرکیان داو ، یارمتی جراوجرکان ، ک زیرک خی د ؛ من دستی زر بوفاو دسزم هه بوو ، ل هه ند کات دا د ژیانم ل سر ئوان بوو ، وک (میرزاکریم خشناو) ک ئو حمتی دوو برگ کتبیشی ل سر ژیانی زیرک نووسیو ب ناوی (حسن زیرک و هه ندک ل بسر هاتکانی) ک هه ر بڕاستی دوو برگی توحف ئاسان و زرجوان و زر دسزان ئوی ل زاری زیرک بیستوویتی ئوش وبچاوی خی دیویتی نوسیویتی و گاویتیو .هه روها کن ئوانی ل زیرکیان داو ؟ زیرک خی د : خودا ئاگادار هه ند جار لیانداوم ، خشم نازانم ل سرچی لمدراو !!

٦-زیرک کی دستی ب گرانی گوتن کردوو و یکمجار لکو بوو و ل هه ریک ل ئستگکانی بغداو تاران و کرماشان و سنو مهابادو تورزو .. تادوایی چند گرانی تمارکردوو .؟

٧-زیرک چند ئاهه نگی تایبتی گاو و بک و ل کوندرو ب چ هیک بوو و هه ریک ل و ئاهه نگان دا چند گرانی گوتوو و چ تپیکی مسیقی و چند مزیسینی ل گ دابوو ؟.

٨-زیرک چند گرانی فکلری گوتوتو و چ گانکاریکی تدا کردوون ل ڕووی دق و ئاوازو گوتنو ؟ چند گرانی هونرمندانی دیارو ناسراوی گوتووتو و چنی گوتونتو ؟ چندگرانی ل عربی و فارسی و ترکی و ئازری و ئرمنی و نتوکانی تر ورگرتوو و گوتوویتی و چ گانکاریکی تداکردوون ؟ ب خی چند گرانی ب شعرو ئاوازو داهناو و تماری کردوون ؟ زیرک ب دنگی ک کاریگربوو ل گرانیبژانی کوردو غیرکورد ؟ دب ئو ڕاستی بزانین زیرک هه رگرانیکی فلکلری وگرانی هه رکس و هه رمیللتکی گوتبتو ، گانکاری لدق وئاوازو جری گوتنکدا کردوووکردوویت ب هی خی زیرکان گوتوونیتی .ل لیکلینوی هه موو ئمان دتوانین یبازی گینی گرانی فلکلری و یبازی بکوردی کردنی گرانی بیانی بدزینو و ل مودوا هونرمندان ل سری ب .

٩-ل ڕووی زمانزانی و کوردی زانیو، زیرک بم نخوندواری

خۆی یەکێکە لە زمانزانترین و زمان□وانترینەکانی کورد . ئەوەندە بە زمانزانی و زمان□وانی گۆرانی دەڵێ و وشەکان بە ڕوونی و جوانی دەردەبڕێ ، ئێستا زمانی گۆرانی و قسەکردنەکانی زیرەک زەخیرەیەکی دەوڵەمەندو گرنگن بۆ کەسێ بیەوێ زمانی کوردی خۆی ڕەوان بکات و کەسێک بیەوێ فێری زمانی کوردی ببێت .

١٠- زیرەک شیعری زۆری گۆرانیەکانی خۆی بۆ خۆی دایناوە ، لە ئاستی شیعری گۆرانیدا لە بەرزترین ئاستدان ، بە تایبەت بۆ شێوازی گوتنی خۆی هه ربۆ نموونو : هه ردەرواو بە جێم دێلی ، ڕازیە تۆم دارە مإوی ، کرماشان شاری شیرینم ، چارۆگەی هه ولێریە ، لە نێو سابلاغ دا بـــورجێ دیـــارە …تـــاد . جگە لە مـــانە هـــه مـــوو ئەو شێعـــرە فۆلکلۆریانەی گوتوونیەتەوە دەسکاری شیعرەکانی کردووەو لە گەل خواستی خخی گونجاندوویەتی و ڕێکی خستووە ، هه ر بۆیە ئیستا ئەو شیعرە فۆلکۆریانە شێعری زیرەکن ..) و بەڕاسی زیرەک شاعیرێکی دەست بالا بووە ، ئەوەی کە سەربردەی ژیانی خۆی بە شیعر نووسیوەتەوە ، شیعرەکە لە ئاستی شیعرەکەی حاجی قادر دایە ، حاجی دەفەرمووێ (باوکم ئەحمەد بوو ناوی فیکرم دێ ..خەلکی لادی بوو دایکی من فاتێ) زیرەکیش لە ژیاننامە شیعریەکەیدا دەنوسێ (خەڵکی بۆکانم،کوردی خوێن پاکم ..برام – حسەین- ەو خاتو-ئامین- ە دایکم)هه ربۆیە دەبێ حیسابی شاعێرێکیش بۆ زیرەک بکەین نەک تەنیا گۆرانی بێژو ئاواز دانەر .

١١-زیرەک بەزمانی کوردی وزۆر لە زارەکانی کوردی گۆرانی گوتووە وبەجوانی تێکەڵی کردوون، دیسان بەزمانی کوردی و عەرەبی و فارسی و ترکـی و ئـازەری ..گۆرانـی گوتـووە ولەیەک گۆرانیـدا ئەوەنـدە سەرکەوتووانە زمانگۆرێ دەکات لە نێوان ئەم زمانانەدا کە گوێگر هه ست بە هیچ لە نگیی و گرێیەک ناکات کاتی لە زمانێکەوە دەچێتە زمانێکی تر زۆرجار لە نێوان سێ زمان جێگۆڕکێ دەکات و جوانی و خۆشیەک دەدات بە گوێگروەک ئەوەی هه رسێ زمان هیچ جیاوازیەک لە نێوانیاندا نە بێت ، ئەوەش هونەرێکە هه رلەزیرەک دەوەشێتەوە .هه ربۆیە ئێستا زیرەک بەتەنیا گۆرانیبیژێکی کورد نیە ! بە لکە بە هه مـان ئاسـت گۆرانـی بێـژی فـارس و تـرک و ئـازەریشە ، ئەرێ ڕای هونەرمەندانی فارس و ئازەرو ترک چۆنە لەسەر هونەری زیرەک و چۆنی هه ڵدە سەنگینن؟

١٢- زیـرەک شێعـری بەرزی زۆر لە شـاعیرانی کـوردو فـارس و ترکـی گوتوتەوە و بەم دەنگە ئاسمانیەی خۆی هێندەی تر شیعرەکانی بەرزو جوان کردوون.

١٣- زیرەک کاریگەری بەسەر چەند گۆرانیبێژی کوردو غەیرە کوردەوە بووەو کەن ئەوانەی گۆرانی زیرەکیان بەسەرکەوتوویی گوتووتەوە و دواجار چەندن ئەوانەی لە قوتابخانەی زیرەک و بە هۆی زیرەک بوونەتە گۆرانیبێژ ؟

١٤- زیرەک هونەرمەندێکی مەزن بوو لە سەردەمێکی نزم دا ژیاوە ، هە ربۆیە بێ هە ڵەو کەم و کورتی نەبووە لە ژیانی تایبەت و ژیانی هونوری دا، خۆی دەڵێ : هە رکەس بێ کەس بێ و بەرەڵابێ ..وەک منی لێبی زەحمەتە چابێ ! هە روەها خۆی دەڵێ ..زۆرسەرم شکاندوو وسواندەم ڕوخاند ..زیرەک لە دانپێدانانی هە ڵەکانی خۆی دا زۆرئازایانە دەدوێ ئەوەندەی هە لی بۆ هە ڵکەوتبێت ...چ لە ژیانی کۆمەڵایەتی چ لە ژیانی هونەری ..بۆ نموونە بە مەلیک فەیسەلی داهە ڵگوتووە هە روەها شای ئێران و کوڕەکەی و بیست وهە شتی موردادو کۆوتنی موسەدەق .ئەمانەش هە مووی باجی هونەرمەندیی و گەورەیی زیرەک وبێ دەوڵەتی کوردو بە سەرو بەری زەمەنەکەیەتی .

١٥- زیرەک بە پەیوەندی بە ژن و کچانەوە بە کەشەو سەرواو دەراو نە بووە ، بیستوومە بە هۆی زیرەکەوە ژن کوژراوە ..هە رچەندە تەواوی ڕووداوە کە نازانم چۆنە ! هە روەهابیستوومە بوکی تازە بە هۆی دەنگی زیرەکەوە تەڵاق دراوە . دەڵێن : بوکێکی تازە کە جەند ڕۆژێکە گواستراوەتەوە لەماڵەوە گوێ لە دەنگی زیرەک دەگرێ کە لە ڕادیۆوە گۆرانی دەڵێ . بوکە دەڵی خۆشەو کەزیرەک گۆرانیەکە تەواو دەکات ، بوکە دەڵێ : لە بەر خۆیەوە دەڵێ خۆزگە من ژنی زیرەک بووام ، میردەکەی کەتازە زاوایە و گوێی لێدەبێ و توڕە دەبێ و دەڵێ ..ئەوە هە رسێ تەڵاق و بچۆ میرد بە زیرەک بکە !!

١٦-کەسایەتی زیرەک ، کەسایەتیەکە لەزۆر ڕووەوە لێی بکۆڵرێتەوە ، لە ڕووی بەوەفاو چاوتێری و دەستبڵاوی ومیواندۆستی و چاکە خوازییەوە ، نموونەی نە بووە ، زیرک لە وپەڕی هە ژاریدا یارمەتی کەسانی پێویست و هە ژاری داو ، ئەوەی کە مامۆستا عەزیزی شارۆخ دەیگێڕێتەوە کەزیرەک فەرشی ماڵی خۆ فرۆشتووەو عەرەبانەی بۆ برا نەخۆشەکەی شارۆخ کریوە ، پاش ئەوەی زیرەک لە ڕۆژنامە داواکاریەکەی ئەو کەمئەندامە دەخوێنتەوەو لە تارانەوە بۆی دەباتە مەهاباد .

١٧- ئازایەتی زیرەک ..زیرەک پیاوێکی یەکجار ئازابووە ، سەرەڕای ئەو بێ کەسی و دەربەدەرییەی کە بەردەوام بووە . جارێک زیرەک لە نادی مەهاباد گۆرانی دەڵێ و ئەودەمانە ش مەهاباد لەژێر باری

ئەمنی توند دادەبەت و کەبوونەوەو قەرەبالغی قەدوغەبووە ، بەهۆی دەنگی زیرک خەڵکێکی زۆر لە ناوو دەرەوەی نادیەکە کۆدەبنەوە ، دەوریە ئەمەدەبینە دەچێتە ناو نادیەکەو بەزیرەک دەڵی ئەم شلەغیە چیە پەیدات کردووە ؟ نازانی گۆرانی گوتی مەمنووعە ؟ زیرەک دەڵێ لە تاران خەڵک لەسەر شەقام گۆرانی دەڵێن و هەڵدەپەڕن ، ئەمە لە نێو ئەم چواردیوارەش گۆرانی نەڵێین ؟! قسەیەک لەوو یەک لە زیرەک زابتەکە زلەیەک لە زیرەک دەدات ، زیرەکیش ئازایانە زلەیەک لە بنە گوێی زابتە کەدەداو بە پشتدا وەری دەگێڕێ و گەنجەکان غیرەت دەیانگرە و زابت و پۆلیسەکان زۆر چاک دەکوتن . دواجار پۆلیس دێن و زیرەک دەگرن و هێندەی لێدەدەن و لە پەل وپۆی دەخەن و بەم شەو ساردە زیرەک دەخەنە ناو حەوزی ئاوی حەوشی پۆلیسخانە ، تا پیاوماقولیک تکای بۆ دەکات و بەری دەدەن و دەیبەنە نەخۆشخانە . ئەوەی گرنگە زابتەکە بە پشتیوانی حکومەت لە زیرەک دەدات و یاسای لە پشتە ، کەچی زیرەک بە هێزی قیروسیای گیانی خۆی لە زابتەکە دەداتەوە . هە روەها کە ساواک داوا لە زیرەک دەکات کە بێتە ئێراق و کار بۆ ئەوان بکات و هە رچی بیەوێ بۆی دەکەن ! زیرەک ئازایانەو کوردانە ئەمەڕەت دەکاتەوەو دەڵێ ئەمە کاری من نیەو من کانیەک ئاوی تێدا بخەمەوە بەردی تێناوەم باسانە دوو جارم تێهەڵبدەن ! هە رئەمەش یەکە لە هۆیەکانی ئەوە بوو ساواک واز لە زیرەک نەهێنێ و دواجر ژەهرخواردووی بکات !!

١٨- کوردایەتی زیرەک.. هە رچەندە زۆر بە چاکی نازانم کە زیرەک ئەندامی هیچ حزبێک بووبێ یان نا ! بەڵام . مام جەلال باسی ئەوە دەکات کە نامەی نهێنی پێدا ناردووەو کاری نهێنی پیکردووە هە وە ها ساڵی شەستو حەوت کە لە ئیران ڕادەکات پاش چاپکردنی (چریکەی کوردستان) دێتە کوردستانی ئێراق و پەیوەندی بە شۆڕشەوە دەکات وگۆرانی بە پیشمەرگەدا هە لدەڵێ و ماویەک دەمێنتەوە ، ئایا زیرەک بە ڕەسمی ئەندامی هێچ پارت و ڕێکخراوەکی سیاسی بووە؟ تا ئێستا سەردەمی کۆماری کوردستانی زیرەک دیارنیەو نازانرێ پەیوەندی بەم کۆمارە وە چؤن بووە ؟ ئایا ئەودەمە زیرەک لە سجن بووە یان دەربەدەربووە ؟ دەناناکرێ زیرەک لە کوردستانی ڕۆژهە ڵات بووبێ و کۆمار دابمەزرێ و زیرەک لە تەمەنی بیست و سێ و چواساڵی بووبێ بەو هە موو هونەرو کوردبوونەوە هیچ کاردانەوەیەکی نەبووبێ ؟کە من زۆرتر بۆ ئەوە دەچم ئەو کاتە زیرەک لە تەورێز لە سجن بوبێ ؟!! هیوادارم بەڕێزانی ئاگادار ئەمە ڕوون بکەنەوە .کوردایەتی زیرەک لە هونەرە پڕداهێنان و ڕەسەنەکەیەتی ، تەواوی هونەرو ژیانی زیرەک پارچەیەکی زێڕین و بە نرخە لە نەخشەی کوردایەتی کوردستان ..زیرەک

بە سروشت و کلتورو بەرگ و خواردن و جوانی ژن و پیاوی کوردی دا هە
ڵگوتووە ، هە ڵگوتنەک لە بەرزترین ئاست ، ئەوەندەی زیرەک لە
گۆرانییەکانی دالەو رۆژگارەدا ناوی (کوردو کوردستان) ی هێناوە
تا ئێستا هیچ گۆرانیبێژێک ئەوەندە ناوی نە هێناون . دەڵێن : لە
ماڵی شاو لە ئاهەنگی شادا زیرەک هاوار دەکاو دەڵێ ..بژی کوردو
کوردستان ..بژی کوردوکوردستان !!کوردبوونی زیرەک کوردبوونەکە بە
ڕوح و خوێن و ئەشق و هونەرەوە ، لە کوردایەتی هیچ کەس لە پێش
زیرەک نیە ! زیرەک سەرکردەیەکی کوردایەتیە بە هونەر هونەرەکی
بەرز و دواجار لە ڕێی ئەم کوردایەتیە سەری خۆی داناو شەهید بوو .

-١٩ زیرەک لە گەلێ زۆر لە هونەرمەندو نووسەر و شائیرو ڕۆشنبیرو
سیاسی و پیاوی دەستە بژیرو خەلکی ئاسایی نیوانی زۆر خۆش بووە لە
ئیران و لە ئیراق ، ئەمانە کێن و چیان لە نیواندا هە بووەو هە
ریەکێیان بە چەدا تێپەڕیون و برادەرایتیەکەیان گەیشتووە بەچی ؟

-٢٠ زیرەک گۆرانی لە گەل زۆر هونەرمەندی کوردو فارس و ترک و
ئازەری گوتووە ، چیرۆکی گۆرانی گوتنەکان چۆن و بەرهەمەکان چۆن
؟

-٢١ لە کتێبی – چریکەی کوردستان – دا زیرەک بە شێعر باسی زۆر
ئامێری مۆسیقی دەکا ت و دەنگە کانیان و شوێنیان لە نێو مۆسیقاو
جۆری دەنگە کان باس دەکات ، ئەمە جگە لە شیعرەکە پێویست دەکات لە
ڕووی زانستی موسیقاوە هە لبسەنگیندری و بنرخیندری ، ئەمە ئاستی
زیرەک لە ئامیرناسیی و ئاواز ناسیدا دەردەخات .

-٢٢ لە ڕووی دەروونیەوە زیرەک کەسێکی مرۆڤناس و دەروونناس بووە ،
هــە میشە لە ڕووی کۆمەڵــایەتی ودەروونیەوە حیســابی بۆ کەســی
بەرامبەرکردووە بە پێی کەس وشوێن و کەسێکی ڕووشکین و دڵشکین
نەبووە ، بەردەوام هە تا بەی کراوە ڕێزی لە بەرامبەرگرتووە ، تا
لە سەر حیسابی خۆشی بووبە ! ڕابیعەخانم دەڵێ : ئەگەر لە ئاهە
نگێک پارەیان بە زیرەک و مۆسیقا ژەنە کان دانوایە ..زیرەک هە
مووی بەسەر ئەوان دابەش دەکردوو دەیگوت : ئەوان خاوەن ماڵ و
منـداڵن ئەمە دووکوسـین هـە رچەنە بیـت دەژیـن ، دەڵێــی : لە گەڵ
هونەرمەند مامڵە پیکەوە گۆرانیان گوتووە چەن دنگی زیرەک بەرز
بووە ..زیرەک لە مایکرۆفۆنەکە دوور کەوتووە تەوە تا دەنگی لە گەڵ
دەنگی مامڵە هاو سەنگ بیت .

-٢٣ هونەری زیرەک هونەریکی ئابووری بزوینە .پێنجا سای دەبەت لە

هه ركوێندەر كورد هه بێت گورانى زيرەك لە وێ سەرچاوەيەكى ئابوورى و ژيانى زۆر كە سە ، لەوانەى كڕێن و فرۆشتن بە هونەرو كلتورى زيرەك دەكەن ، ئەگەر بەوردى سەرژميريك بۆ داهاتى هونەرى زيرەك كرابوووايە ژمارەيەكى سەر سوڕ هێن دەهاتە دەست ، زيرەك تەواو وەك(ڤانكۆخ)ى هونەرمەند وايە .. ڤانكۆخ پارەى جەمە پەتاتەيەكى نەبوو! دواجار تابلۆى – گوڵە بەڕۆژە –پاش سەت ساڵ بە پەنجاو پينج مليۆن دۆلار فرۆشرايەوە .زيركيش ئەگەر زۆر جەم نانى نەبووە بيخوات .. ئەوا دوجارو پيش مردن لە خانوى كرێ و دەژياو لە سەر فەرشى خەلك دەخەوت و نانى خەلكى دەخوارد و كەمرد ..ئەرێ چەند تمەنى لە باخەل بوو ؟! ئەگەر وڵاتى ژيانى زيرەك مافى داهێنەرى لە بەرجاو گرتبا زيرەك يەكێ دەبوو لەهونەرمەندە هه رە دەو ڵەمەندەكانى كوردستان و ئێستاش زۆرن ئەوانەى كە خزمەتێك بە زيرەك دەكەن و نانى زيرەك دەخۆن .

٢٤- زيرەك وەك داهێنەرێك حالەتى دەروونى تايبەتى هه بووە ، زۆر جار لە خەوەو گۆرانى گوتووەو ئاوازى بۆ هاتووە ، زۆر جار لە كاتى تۆماركردنى گۆرانى و لە ستۆديۆە پاس پرۆڤە لە سەر گۆرانيەك ، كە چى لە كاتى تۆماركردن گۆرانيەكى تازەى بۆ هاتووەو و بە قسەى مامۆستا موجتەباى ميرزادە مۆسيقارەكان ناچاربوونە بە دواى بكەون . گەورە هونەرمەندێكى فارس و سەرۆكى ئۆكستراى تاران بە مۆسيقرەكانى دەڵێ : ئيوە لە دواى دەنگى زيرەك بڕۆن ..ئەو هونەرمەندە هى ئەوە نيە بەدواى مۆسيقارەوە بيت .

٢٥- زيرك تا ئێستا هێندەى من بزانم زياتر لە بيست كتيبى جۆراوجۆرى لە بارەوە نووسراو ، سەتان وتاريلە بارەوە نووسراوە ، دەيان و سەتان بەرنامەى تەلە فزيۆنى و ڕاديۆى و ڕۆننامەيى لە بارەوە كراوە ، بەمەش ئەرسيفى هونەرو ئەدەبى كوردى يەكجار دەوڵەمەند كردووە و برەوى بە هونەرو ئەدەبى كوردى داوە .

٢٦- ناوى زيرەك تا ئيستا دەيان و سەتان منداڵ بە ناوى زيرەكەوە ناونراون و دەيان و سەتان كەسيش بە هۆى هونەرى زيرەكەوە يەكتريان ناسيوەو دەيان كچ و كوڕ بە هوى دەنگى زيرەكەوە بوونەتە ژن و ميرد و دەيان و سەتا ن شوێنكارو دوكان و بازاريش بە ناوى زيرەكەوە ناونراون و بازاريان پەيداكردووە .

٢٧- كۆكردنەوەى هه موو وينەو ئەو كەرەستانەى كە زيرەك بە كارى هێناون و هى ئەون ، هه رلە بەرگ و تەسجيل و ئامێرى مۆسيقى وهه رشتيك ئەو بەدەستيەوە گرتبێ و كۆكردنەوەيان و هه ڵگرتن و بەرچاو

خستنیان لە نیوەندو ماڵی زیرەک .

ئەمەو زۆر لایەنی تری ژیان و هونەری زیرەک هی ئەوەیە کە بەوردیی و بەزانستی لێی بکۆڵریتەوە ، وەک مامۆستای مۆسیقا دکتۆر عەبدوڵلا سەگرمە دەفەرموووێ ؛ ڕۆژی دێت بە سەتان نامە لە سەر هونەری زیرەک دەنووسرێ .

دواجار هیوادارم پیکهێنانی نیوەندی زیرەکناسیی بەزوویی دابمەزرێ و بکەوێتە کارو کار لە سەر ئەو کلتورە دەوڵەمەندو بەرزەی زیرەک بکات و چالاکی بخاتە نیوەندی هونەرو ئەدەبی کوردیمان لە هه موو کۆردستان .

٢٢/٦/٢٠١٨ – هه ولێر

ئۆپۆزیسیۆنی ناتەندروست … ئاری زێندینی

(ئۆپۆزیسیۆن) له گروپێك و رێكخراووحیزبێك پێك هاتووەوئامادەیە دژ بە دەسەڵات هەندێك جار وەك لیستێك بۆ هەڵبژاردن خۆی کۆدەکاتەوەوهەڵوێست وکرداروقسەی خۆی دەبێت و بەرەی ناڕازی و یاخی دروستدەکات وەك (ئۆپۆزیسیۆن) بۆ بەرژەوەندی کۆمەڵگاوهاوڵاتی جاربەجاریش بۆ ڕاستەڕێکردنی دەسەڵاتداران لە گەندەڵی وچاکسازی بنەرە ِتی لە دام و دەزگاکانی حکومەت گەر بوونی هەبێت یانیش ئۆپۆزیسیۆن و بەرەی ناڕازی تەنها ئامانجی گەیشتنە بە دەسەڵات هیچیتر! ئۆپۆزیسیۆنی ڕاستەقینە کردارە نەوەك تەنها بیردۆزەوقسەووەعزدان بۆ خەڵکەکە فوو بکەنە خەڵك دەبێت ئۆپۆزیسیۆن و ئەوەی پێشەنگی ئۆپۆزیسیۆنە ببێتە قوربانی یەکەمی گۆڕانکاریەکان و پێشهاتەکان وباروودۆخەکە جا بە هەر شێوەیەك خۆی رێکبخات بەشداربێت لە چالاکیە سیاسیەکان وەك ناڕەزایی و خۆپیشاندان و بایکۆت گەر بە هەموو پێوەرێك ڕاستگۆودرووست بێت بەرنامەوپڕۆژەوداواکاریەکانیان لە چوارچێوەی یاساو دوور بێت لە ئاژاوەو زیادەڕەوەی لە داواکانیان یانیش هەڵ قۆستنەوەی باروودۆخێکی گشتی کە حکومەت تووشی هاتووەو لێی بەرپرسیارنیە

ئەوەندەش پەلەپەل و خێرا نەبێت بۆ گەیشتن بەدەسەڵات!

ئۆپۆزیسیۆن وئەوانەی دەیانەوێ ببن بە ئۆپۆزیسیۆن و ئۆپۆزیسیۆن ئاسا ڕەفتار دەکەن دەبێت دەست وپێ سپی نەبن وبە جورئەتەوەوبەکردار بەرنامەوپڕۆژەکانی خۆیان بخەنە ڕوو چاونەترسانە ڕووبەڕوویی دۆخەکەوەببنەوە ببنە قوربانیدەر بۆ ئەوانەی سەرکردایەتی ئۆپۆزیسیۆن دەکەن نەوەك هاوڵاتی و خەڵکە بکەنە قەڵغان و مەنجەنیق بۆ پاراستنی خۆیان کاکی ئۆپۆزیسیۆن خەریکی بازرگانی و ئۆپۆزیسیۆن بوون بکاتە کاسبی ماڵ و منداڵی!

, ئۆپۆزیسیۆن نابێت داوا لە خەڵك و هاوڵاتی و چاوەڕێی هاوڵاتی و خەڵك بێت شتێکی بۆ بکات دەبێت ئۆپۆزیسیۆن شتێك بۆ هاوڵاتی و خەڵك و بەرژەوەندی گشتی بکات.چەند کەس و لایەنێك و حیزبێك لە هەرێمی کوردستان لە حکومەتی هەرێم بەشدارن بەڵام بەتام و کەش و هەوایی ئۆپۆزیسیۆن قسەو ڕەفتاردەکەن! ئۆپۆزیسیۆنی وڵاتی ئێمە کە هەبوون و بۆ ماوەیەك دواتر بەشداربوون لە حکومەت ناڕازی بوون لە حکومەتی هەرێم بەڵام هەروەك ئۆپۆزیسیۆنی ڕاستەقینە خۆی نەناساندوهەڵسوکەوتی نەکرد تاکو ئێستاش چەند بەرەیەك ولایەنێك خۆیان وەك ئۆپۆزیسیۆن ناناسێنن بەڵام لە هەموو کارێکی حکومەتی هەرێم ناڕازین بەبەرەی ناڕازی ناویان دەرکردووە خەڵك و هاوڵاتی لە دەوری خۆی کۆدەکاتەوە ئۆپۆزیسیۆن ئاسا ڕەفتار دەکەن! ئەو ئۆپۆزیسیۆنە و بەرەی ناڕازیەی لە هەرێمی کوردستان هەبووەوهەیە دەیەوێ ئۆپۆزیسیۆنانە ڕەفتاربکات قاچێکی لە دەرەوەی حکومەت و قاچێکی لە ناو حکومەت زۆریش حەز بەدەسەڵاتن کەچی مەعلوومەودیارە تووشی قەیرانی سیاسی و قەیرانی بۆ جەماوەری قەیرانی نەبوونی پاڵپشتی خەڵك بە تایبەت روون وئاشکرا دەرکەوت لە هەڵبژاردنەکانی 2018ی پەرلەمانی عێراق کۆپی 99% ئۆپۆزیسیۆنی هەرێمەکەی ئێمە بوو!

ئۆپۆزیسیۆن و بەرەی ناڕازی لە هەرێمی کوردستان رۆژێك ناڕازی لە حکومەتی هەرێم و رۆژێك ناڕازی لە حکومەتی ناوەندو رۆژێك مووچە دەکاتە بەهانە رۆژێك لە هەڵبژاردن ناڕازیە رۆژێك داوایی گۆڕینی سیستەمی سیاسی دەکات لە هەرێمی کوردستان یانیش ئەوخۆپیشاندان و هاتنە سەر شەقامی خەڵك ئۆپۆزیسیۆن و بەرەی ناڕازی کە بەبەرەی داکۆکیکار لە مافی خەڵك چ ڕۆڵی کاریگەری هەبوو, کاکی ئۆپۆزیسیۆن و کاکی بەرەی ناڕازی ئامادە نەبوو پەنجەی بەخوێن بێت لە هەمووشی سەیرتروسەمەرەتر ئۆپۆزیسیۆن و حیزبی ناڕازی هێشتا نەخەمڵیوەو بە نیوە چڵێی کەچی لە ناوخۆی کێشەوململانێی هەبێت و ئەندام و کادیرەکانی جێی متمانە نەبن ئەو حیزب و حیزب بکەن !, ئەمانە

هەمووی وای پیشاندەدەن ئۆپۆزیسیۆن و بەرەی ناڕازی لە هەرێمی کوردستان ناتەندروست و ناکامە خوێندنەوەی چەوت و هەڵەیان بۆ دۆخی هەرێم هەبووەو هەیە لە ئاست داواکاری وهەڵقوڵاوی هاوڵاتی وخەڵك نین خوێندنەوەی تەواویان بۆ تێگەیشتنی خەڵکەکە نەکردووە کە خەڵك لە چی ناڕازیە دروشم و بانگەشەکانیان لە گەڵ شەقام یەکناگرێتەوە بەرەو ئاڕاستەیەکی نادیار هەنگاو دەنێت ئاڕاستەوئامانجێکی ڕوون و دیاریکراوی نییە نە بۆ خوودی خۆیان نە بۆ داواکاری ڕاستەقینەی خەڵك و جەماوەر بەڵکو زیاتر بۆ مەرامی سیاسی و مەبەستیتر دروسبوون ودروستکراون کە مەعلومە لە هەرێمی کوردستان خەڵك کێشەی بڕینی مووچەیەوبەس بۆ مووچە هاتۆتە سەر شەقام ئەمەش هۆکاری حکومەتی ناوەندە بە پلەی یەك و سەرەکی, ئۆپۆزیسیۆن لە هەرێمی کوردستان بەو شێوەیە تەندروست نیە شتێکی وای نەکردووە تاکو هاوڵاتی پەنجەی بۆ مۆربکات لەسەر سندوقەکانی دەنگدان , پەنجەش بۆ ئەوانە مۆر ناکرێت دوو رۆژەودوومانگە هاتوونەتە سەرتەلەڤزیۆن وسەر شەقام وبەکورسیەك و کورسیەك ونیوخەڵك چەواشەبکەن بە قۆستنەوەی باروودۆخێکی چاوەڕوانەکراو کەلە دەسەڵاتی کەسدا نییە, تێبینی ئەوەش دەکرێت ئۆپۆزیسیۆن و ئەو بەرەی ناڕازیە کە لە هەرێمی کوردستان لەو پێنج شەش ساڵەی درووسبوونە یان دروستکراون بوونەتە مایەی ڕووسیمایی ئەزموونی هەرێمی کوردستان ناشرین بکەن و کاروپیشەیان ئەوەیە مێش بکەنە گامێش!

ئەوانەی بەرەی ناڕازینە خۆیان بە داکۆکی مافی خەڵك دەزانن بۆ قووتی خەڵك و بڕینی مووچەی خەڵك کارێکی وایان نەکرد لەگەڵ حکومەتی بەغدا یان لەگەڵ وڵاتێکی زلهێز یان لەگەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان باسی بڕینی مووچەی فەرمانبەران بکەن لەلایەن حکومەتی عێڕاق کەچی بۆ هەڵبژاردن و ئەو دەنگە کەمەی هێناویانە لە هەڵبژاردنەکان بە هەموو توانایەکیان لە بەغداولە نەتەوەیەکگرتووەکان سکاڵا تۆماردەکەن بۆ ئەم بابەتە چونکە لە بەرژەوەندی تایبەتی لیست و حیزبەکەی خۆیانە نەوەك بەرژەوەندی خەڵك و فەرمانبەران, بەکوردی و بە کورتی ئەوانەی خۆیان بە ئۆپۆزیسیۆن دادەنێن و بەرەی ناڕازینە نەبوونەتە جێی متمانەوباوەڕپێکراولای خەڵك ئەمەش ڕوویی ڕاستەقینەی ئۆپۆزیسیۆنی پیشاندا لە هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی عێڕاق 2018سەلمێنرا ئۆپۆزیسیۆن لە هەرێمی کوردستان هیچ سەنگ و ڕەنگ ودەنگی ڕاستەقینەی خەڵکی هەرێمی کوردستان نیین و خەڵك پێویستی بە ئۆپۆزیسیۆن نییە خەڵك خۆی چ نووقسانی و داواکاریی هەبێت دەیگەیەنێتە حکومەت وجێبەجێدەکرێت ئاسایە ڕێگایی شەقام و

خۆپیشاندان بگرێتەبەر مافێکی سروشتی ویاسایە وحکومەتی هەرێمیش نیەت پاکی و ڕاستگۆیی خۆی نیشاندا بۆ داواکانی خەڵك بە شێوەیەکی ئاشتیانەودیموکراسیانە لە چوارچێوەی یاسا ئەو دۆخەش کە دروستبووە لە هەرێمی کوردستان کاتییە نەوەك ئۆپۆزیسیۆن و بەرەیەکی ناڕازی دروستکراو هەوڵی ئاژاوەوداواکاری ڕاستەقینەی خەڵك بەرەوە ئاقارێکیتر ببات بێ ئاڕەقە ڕشتنی نێو چەوان ببێت بە دەسەڵاتدارێکی مۆدێرنی چەواشەکار !

من داوای لێبوردنێک ، بەخۆم قەرزارم … نیگا قادر

لەبەر ئەوەی خۆم داوەتە مەنفا بوون !
حەقیقەت لێرە ئازاری پێ چەشتوم
حەقە تۆزێک پشو بدەم
مەگەر جەنجالی دوونیا
بەمن چی…..

کە چاوەکانم تێرن لەو وێنانەی هەموو ڕۆژێ
یەک پارچە تەنهای و
یەک دوونیا بێ خۆیی تێدا خولقاندوم

من داوای لێبوردنێک بەخۆم قەرزارم !
کە هەموو ڕۆژێ ڕەش پۆشی هەزاران
خۆزگەی لەم نیشتمانی
بێ نیگایە خستە گۆرەوە
من کە هێشتا چیا و
نیگا و شعر و
ئاسمان و
سپی بوونم نەبینیوە ،
چی لە ئازادی بکەم!
کە من قاچەکانم
دوای ئەو نەهاتی بێ منیە کەوتوە

من داوای لێبوردنێک بەخۆم قەرزارم !
کەهێشتا باوشی
دایک بوونم بۆ هیچ کۆرپەیک نەکردۆتەوە ،
کەمن سەرابی ئەو هەموو تەنیایەم تێدا خولقاوە!
نەبومەتە باوک بۆئەو وشانەی هێشتا لە تێگەشتن
لە ئازادی جێماون

من کە هێشتا سەما و
گۆرانی و
نۆتەکان شارەزانیم
من کە هێشتا بەلای “هومادا”
خەیاڵ نەی بردووم
من کە هێشتا وێنەی
شاخ و داخ و زەوی و ئاسمان
نازانم !

من جارێ
کازیوەم لەگەل شعرا نەکردۆتەوە
هێشتا جاویدانی
نەم ڕوانیوەتە ئاوێنە !
من هێشتا بۆجارێک لە گەڵ خۆم
شەقام و
پایز و
بارانم نەبی نیوە
من کە هێشتا میهرەبانیم
لە ژێر هیچ نیگایک نەبی نیوە
من کە هێشتا تاڵە قژەکانم ڕەنگی زەوین
من بۆ جارێکیش
هێشتا خۆر نەی ڕفاندوم…

من و
من و
من نیم ….
ببورە ئەی”خۆم”
من کە خۆم نیم و
بەدوای خۆمم و
ماندوی بێ خۆیم
ئەزانی لە هەمووی بەئازارتر چیە ؟

زیندانێکی ئەبەدی خەمم......

نیگا قادر